

7md

2014 m. spalio 10 d., penktadienis

Nr. 35 (1096) Kaina 2,80 Lt / 0,81 Eur

D a i l ė | M u z i k a | T e a t r a s | F o t o g r a f i j a | K i n a s

Mieli skaitytojai,

Visuose „Lietuvos pašto skyriuose“ nuo spalio 15 d. prasideda laikraščių ir žurnalų prenumerata 2015 metams. Nepraleiskite progos kas savaitę skaityti „7 meno dienas“, kurios pačios ateis į Jūsų namus.

Savaitraščio kaina kioskuose – 2,80 Lt / 0,81 Eur, o prenumeratoriams – 2,20 Lt / 0,64 Eur.

Prenumeratos kaina 1 mėn. – 9,50 Lt / 2,75 Eur, 6 mėn. – 57 Lt / 16,50 Eur, metams – 95 Lt / 27,51 Eur.

„Kino“ žurnalo 1 numerio prenumeratos kaina – 7 Lt / 2,03 Eur, pusmečiui – 14 Lt / 4,05 Eur, metams – 28 Lt / 8,11 Eur.

Preneruodami mūsų leidinius palaikote mūsų darbą. Prenumeratą galite užsisakyti ir internetu.

3

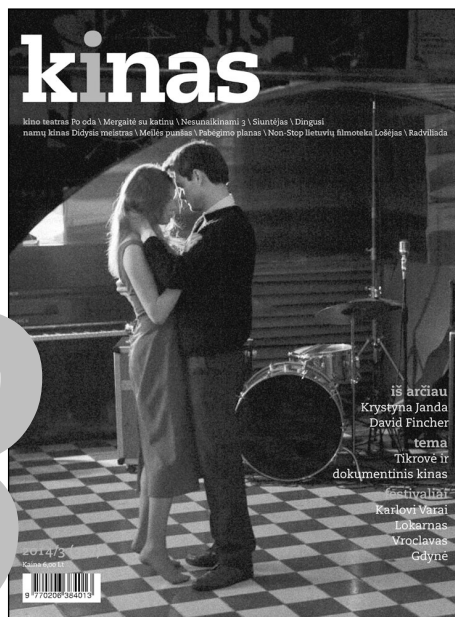
Penkiasdešimt metų prie dirigento pulsto

5

Algimanto Švėgždos piešinių konkursas

7

Gintaro Zinkevičiaus „Kareivio dienoraštis“

Naujas „Kinas“

„Remote Vilnius“

D. MATVEJEVO NUOTR.

„Sirenų“ vilionės

Vienuoliktajam tarptautiniam teatro festivaliui pasibaigus

Lina Klusaitė

Jau tapo įprasta, kad ruduo teatrals prasideda ne tik premjerų maratonu, ilgų distancijų bėgimu aplankant prestižines didžiąsias ar užmirštas mažąsias scenas, bet ir kasmetinio tarptautinio teatro festivalio „Sirenos“ gausiai papildančiais renginiais, akcijomis, reklaminėmis vilionėmis. Vilionė – žanras, kurio galima išmokyti, bet negalima pakartoti, todėl festivalio kūrybiniam darbuotojams tenka vis iš naujo ieškoti būdų, verčiančių žiūrovus pasiduoti vizualinei stendų traukai, suklusti ir išgirsti skelbiamą žodį. Dar vasarą vilioję kūniško dalyvavimo spektaklyje idėja ir kvietę tiesiogine to žodžio prasme patirti teatrą, vėliau rengėjai akcentus kreipė nevaidybos linkme, ir turbūt buvo teisūs. Bandymai suvesti festivalio moto į aiškiai apibrėžtą šūkį, kai pastarąjį atitinka vos vienas pasirodymas, visada kelia abejonių. Šįkart daug tikslesnis buvo užsienietišką programą apibūdinantis nevai-

dybos – bent jau taip, kaip mes ją suprantame, – strategijos įvardijimas ir pasirinkimas. Nors ne visi svečių spektakliai tokią atitikę, tenka pripažinti, kad Lietuvoje „Sirenų“ festivalis išlieka kitokios teatrinės realybės traukos vieta, naujovėms atvira publika čia vis dar gali atrasti neišvaikščių scenos meno teritorijų.

Bene labiausiai netradicinę teatrinę realybę šiais metais pateikė berlyniečių trupės „Rimini Protokoll“ projektas „Remote Vilnius“, savo neįprastais pasivaikščiėjimais po miestą, regis, suvienijęs trečdalį sostinės gyventojų. Buvo įdomu stebėti, kaip prisėdus senamiesčio kavinėje ir išgirdus prie gretimų staliuko spektaklio patirtimi besidalijantį jaunimą teatrinė bendruomenė staiga pasidaugindavo, išsiplėsdavo, vieno žmogaus išgyvenimai rasdavo atgarsį kito patirtyje. Bendruomeniškumo išgyvenimas, elgsenos grupėje, masės (gaujos) ir individo santykis, ryšys tarp valdančiojo (balso) ir jam paklustančiojo, žmogaus būties laikinumas gyvenimą pratęšančių tech-

nologijų apsuptyje – tai temos, kurias siūlė apmąstyti šio teatrinio vyksmo režisieriai, sumaniai manipuliavę dalyvių kūnais („dabar eikite ten, atsisukite, pažiūrėkite...“), intencijomis („galbūt jūs visai nenorite...“), jausmais ir protu („prisiminkite, įsiklausykite, pagalvokite apie...“). Vis dėlto svarbiausias šio spektaklio pažadas – galimybė egzistenciškai patirti kelionę stebint ir savo, ir kitų reakcijas, nagrinėjant savo baimes, kompleksus, bandant atsikratyti suaugusiojo statuso ir pasijusti žaidžiančiu žmogumi. Šiuo požiūriu miestas ir pasirinkta topografija – tik pretekstas pradėti kelionę savęs pažinimo link. Tokio pažinimo, kurį lydi suvokimas ir neįtikėjimas, kad esi ne tik veikiančysis, bet ir veikiamas, ne tik žaidžiantysis, bet ir žaidžiamas, ne tik stebi kitą, bet ir esi stebimas, kartais drąšinamas, o kartais švelniai ironizuojamas. Būtent sumanymo autorių ironija, retkarčiais juntama

NUKELTA | 4 PSL.

„Musica humana“ sukaktis

Kalbiname ansamblio vadovą fleitininką Algirdą Vizgirdą

Kiekvieno kolektyvo gyvavimo laikotarpis nusako labai daug. Būna visko: ieškojimų, atradimų, idėjų, džiaugsmo ir nusivylimų. O jei gu jis gyvuoja jau keturiasdešimt metų? Tokią sukaktį šiais metais švenčia Lietuvos nacionalinės filharmonijos kamerinis ansamblis „Musica humana“. Per ilgus metus muzikantai pristatė ne vieną šimtą koncertų, įgyvendino gausybę naujų idėjų ir pateikė ne vieną staigmeną, o jų patirtis ir repertuaro įvairovė užfiksuota daugybėje vinilo ir kompaktinių plokštelių. Nuo pat veiklos pradžios ansamblis kūrybiškai tobulėjo, artėjo prie stilistiškai motyvuoto baroko muzikos interpretavimo, į savo repertuarą pamažu įtraukdamas ir kitų epochų kompozitorių kūrinius, svarbią vietą suteikdamas lietuvių šiuolaikinei muzikai. Nuo pat kolektyvo susikūrimo vadovo vairą laiko Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas, vienas žymiausių mūsų šalies fleitininkų profesorius Algirdas Vizgirda, sutikęs plačiau papasakoti apie ilgo kūrybinio kelio vingius.

Kaip kilo idėja suburti būtent senosios muzikos kolektyvą?

Mūsų kūrybinis kelias prasidėjo 1974-aisiais pirmuoju koncertu Vilniaus arkikatedros Šv. Kazimiero koplyčioje. Tuo metu aš grojau simfoniniame orkestre kartu su dar vienu būsimosios „Musica humana“ atlikėju, obojininku Juozu Rimu. Mes dažnai kalbėdavomės ir svarstėme, kad būtų įdomu suburti kažką naujo, negirdėto. Baroko muzikos tuo metu beveik „nebuvo“, niekas nemo-kė, kaip tiksliai ją reikia atlikti. Be abejo, muzikantai grojo Bachą, bet nežinojo, kaip reikia tai daryti. Europoje tuo metu kaip tik vyko baroko muzikos atgimimas ir mes pradėjome domėtis atlikimo specifika. 1979-aisiais išvažiavau studijuoti į Paryžių, norėjau daugiau sužinoti apie baroko muzikos interpretavimo tendencijas. Tuomet buvo praėję ketveri metai po mūsų kolektyvo susibūrimo, o ji sudarė keturi atlikėjai: obojininkas Juozas Rimas, violončelininkas Jurgis Banevičius, klavesinininkas Julius Andrejevas ir aš. Mes vieni pirmųjų Lietuvoje pra-

Algirdas Vizgirda

dėjome ieškoti baroko muzikos atlikimo subtilybių, bandėme suformuoti raiškia, gyvybingą ir kupiną vidinės ekspresijos atlikimo manierą, galvojome, kaip padaryti, kad muzika skambėtų natūraliai. Dabar galiu drąsiai teigti, kad man labai padėjo studijos Paryžiaus konservatorijoje.

Nors esate senosios muzikos kolektyvas, jūsų repertuare nemažai šiuolaikinės ir įvairių kitų stilių muzikos. Ar nemanote, kad tai per plati amplitudė?

Nemanau, nes tokiu būdu repertuaras tampa gerokai turtingesnis, ypač emocine prasme. Grojame baroką, imamės klasicizmo, romantizmo, taip pat šiuolaikinės muzikos, o tai ir suteikia kolektyvui įvairiapusiškumą. Aišku, tuomet susiduriame su visiškai kitokiomis atlikimo manieromis ir technika.

Gana daug kūrinių yra parašyta būtent mums, ne vieną kompozitorių inspiravo mūsų kolektyvas, kuriniai gimė bendraujant ir bendradarbiaujant su Osvaldu Balakausku, Broniumi Kutavičiumi, Algirdu Martinaičiu ir kitais kompozitoriais – jie parašė tikrus šedevrus. Taigi stengiamės, kad mūsų repertuaras būtų kuo įvairesnis ir patrauklesnis klausytojams.

Vadinamoji plačioji publika mėgsta populiariąją romantiką. Galbūt tokios muzikos jūsų repertuare atsiras daugiau?

Romantinės muzikos atliekame nemažai. Kai ansamblį sudarė tik keturi žmonės, nelabai buvo galimybių jos groti dėl sudėties. Kai mūsų

kolektyve atsirado styginių, į repertuarą galėjome įtraukti ir romantišnę muziką. Mes atliekame ir arijas iš romantizmo epochos operų, ir įvairių to meto instrumentinę muziką – pastaruosius penkerius metus romantinės muzikos grojame tikrai daug. Publika taip pat patinka klasicizmas. Renkamės Wolfgango Amadeus Mozarto ir Josepho Haydno opusus, Ludwigo van Beethoveno muzikos grojame mažai – ją daugiausiai atlieka simfoniniai orkestrai. Ne vienus metus rengiame programą „Musica humana juvenus“, joje dalyvauja studentai iš Lietuvos muzikos ir teatro akademijos – ne tik orkestre, bet ir kaip solistai. Esame atlikę keturias programas, susijusias su W.A. Mozartu. Projektas labai įdomus, jį tęsime ir toliau. Sakytai, nesvarbu, kokia muzika atliekama, svarbu, kaip tai daroma. Muzika turi tekėti. Kai nėra judesio, tėkmės – klausytis bet kokios muzikos tiesiog neįdomu.

Jūsų kolektyvo nariai yra puikūs solistai. Kaip pavyksta išgauti darnų ansamblį?

Visi turi ritmo pojūtį, bet kiekvienas skirtingai. Jei gu vadovautumėms tik metronomo ritmu, įsivyratų chaosas, o norint jo išvengti būtina muzikuoti. Kad sukurtume muzikavimo principą, svarbus judesys. Tik pajutę muzikinę frazę grosime vieningai. Nepamirškite, kad simfoniniame orkestre yra dar daugiau muzikantų, jiems taip pat reikia išgauti muzikos vientisumą. Juos irgi vienija tik vienodas muzikos tekėjimas bei mąstymas. Čia svarbūs tam tikri muzikos įvaizdžiai. Muzikos me-

nas dar ir tuo žavus, kad neįmanoma to paties atkartoti antrą kartą. Buvimas scenoje visada sukelia įtampą, todėl šis menas studijuojamas ilgai, praktiškai visą gyvenimą.

Esate ne tik atlikėjas, bet ir entuziastingas organizatorius. Jūsų iniciatyva gimė ne vienas festivalis. Kur įdedate daugiausiai pastangų?

Filharmonijoje yra „Musica humana“ vadybininkė, kuri man padeda susidoroti su techniniais dalykais. Sunkiausias mano uždavinys – sukurti ir sudėlioti programas. O tai nėra paprasta. Tačiau niekada apie jas negalvoju, jos pačios tarsi ateina pas mane. Aš kiekvieną rytą darau mankštą. Ir vieną kartą nutiko taip, kad būtent mankštinimasis sudėliojau visą festivalio programą. Kartais naktį netyčia užklumpa mintys, jas užfiksuoju. Moku laukti. Tikiu, kad galiausiai vis tiek atsiras naujų minčių. Svarbiausia – sukurti gerą patrauklią programą. Po to, be abejo, ją reikia surepetuoti, įgyvendinti. Stengiuosi, kad programa būtų kontrastinga, greta instrumentinės muzikos įsilietų vokalas. Ir pavyksta. Mums nemažai padeda ir kiti filharmonijos darbuotojai, nes mes esame jos kolektyvas.

Kalbant apie rengiamus festivalius, reikia paminėti, kad šiais metais įvyko jau šešioliktasis tarptautinis vasaros kamerinės muzikos festivalis „Kuršių nerija“, kuriame mums talkino puikūs solistai. Kadangi grojame labai daug Bacho muzikos, prieš kelerius metus netikėtai kilo mintis surengti Bacho festivalį. Kitų metų pradžioje vyks jau penktasis. Pirmajame festivalyje skambėjo tik šio kompozitoriaus muzika, vėliau prijungiau ir amžininkus Antonio Vivaldi bei Georgą Friedrichą Händelį, o šiemet planuojame sujungti Bacho muziką su šiuolaikine.

Kaip suspėjate būti solistu, vadovu, organizatoriumi ir pedagogu?

Tai nėra paprasta, bet pastaruju metu aš pats koncertuoju kur kas mažiau, daugiau laiko skiriu savo studentams, noriu, kad jie teisingai išmokyti valdyti instrumentą. Fleita yra pats sudėtingiausias iš visų pučiamųjų, viršutinė lūpa nekontaktuo-

ja su instrumentu, jį įvaldyti labai sunku. Daug dėmesio ir laiko skiriu kolektyvui, repeticijoms ir koncertams. Dirbdamas su „Musica humana“ ir su studentais laikausi vieno principo: stengiuosi išbaigti kiekvieną frazę, man visos natos yra svarbios. Mano nuomone, muzikiniame mene yra trys pagrindiniai dalykai: intucija, jausmas ir vaizduotė, be kurių muzikos nebūtų.

Kas groja „Musica humana“ ansamblyje?

Visi kolektyvo nariai yra profesionalūs muzikantai, apie kiekvieną galima pasakyti daug gerų žodžių. Keturiasdešimt metų yra tikrai ilgas laikotarpis, per kurį daug visko įvyko. Iš pradinio kolektyvo likau aš vienas. Šiuo metu mūsų gretas papildė tikrai daug puikių atlikėjų. Tarp jų klavesinininkas Balys Vaitkus ir violončelininkas Raimundas Jasiekaitis. Atliekant baroko muziką šie instrumentai yra labai svarbūs, nes jie sudaro *basso continuo* grupę. Turime puikias smuikininkes Iloną Girdžiūnaitę ir Ramunę Grakauskaitę, jos griežia ir Nacionaliniame simfoniniame orkestre. Obojininko Roberto Beinario talentą pastebėjau dar kai jis buvo studentas, o aš tuo metu buvau Pučiamųjų instrumentų katedros vedėjas. Jis tapo aukščiausios klasės muzikantu. Aišku, labai dažnai kviečiame įvairius solistus, kurie nėra ansamblio nariai.

Spalio 15 dieną vyks kolektyvo jubiliejinis koncertas. Kokia jo koncepcija?

Dėliodamas šio koncerto programą pagalvojau, kad būtų smagu per muziką tarsi sugrįžti atgal. Visas ansamblis atliks tik vieną kūrinių, o kitus gros keturi penki žmonės. Parengėme Vaidos Striaupaitės-Beinarienės kūrinių premjerą, taip pat skambės kadais mūsų atlikti A. Martinaičio, J.S. Bacho, O. Balakausko, B. Kutavičiaus, A. Vivaldi, Vytauto Barkausko kūriniai. Ši programa mums leis grįžti į pirmąjį ansamblio veiklos dešimtmetį. Bus geras koncertas.

KALBINO VAIDA URBIETYTĖ-URMONIENĖ

Anonsai

Martos Argerich ir Gidono Kremerio duetas

Jau beveik penkis dešimtmečius Vakarų publiką savo pasirodymais audrinanti argentiniečių pianistė Marta Argerich spalio 11 d. pirmą kartą koncertuos Vilniuje, Kongresų rūmuose.

Fortepijono virtuozė pradės Europos turą su Gidonu Kremeriu ir Baltijos šalių kameriniu orkestru „Kremerata Baltica“. Iš Vilniaus muzikantai kelias į Cesį Latvijoje, Miuncheną Vokietijoje, Barseloną Ispanijoje, Turiną ir Milaną Italijoje.

Programoje skambės Ludwigo

van Beethoveno, Belos Bartoko ir Wolfgango Amadeus Mozarto kūriniai. Publikos laukia ir staigmena – specialiai M. Argerich, G. Kremeriui ir orkestrui šio turo proga Viktoro Kisino aranžuotas W.A. Mozarto Dvigubas koncertas fleitai, arfai ir orkestrui C-dur, KV 299.

M. Argerich prilyginama jau išėjusioms, bet neišdildomą pėdsaką fortepijono muzikos istorijoje palikusioms legendoms Arturo Benedetti Michelangelui bei Vladimirui Horowitzui, taip pat publiką tebežavinčiam aristokratiškajam Maurizio Pollini. Be M. Argerich neįsivaizduojami garsenybes pristatantys tarptautiniai festivaliai: A. Benedetti Miche-

langeli Brešoje (Italija), Verbjė (Šveicarija), „Saratoga Festival“ Šiaurės Amerikoje. Ji pati rengia savo vardo festivalius Argentinoje, Šveicarijoje, Japonijoje. Nuo 2002 m. „EMI Classics“ kompanija įrašinėja geriausius pianistės pasirodymus jos festivalyje Lugane (Šveicarija), kur M. Argerich muzikuoja su savo bičiuliais ir jaunaisiais virtuozais.

Šį pavasarį pianistės kompaktinė plokštelė su W.A. Mozarto fortepijoniniais koncertais Nr. 20 ir 25, įgrotais kartu su šviesaus atminimo Claudio Abbado diriguojamu Mozarto orkestru, buvo įvertinti prestižiniu „Deutsche Schallplattenkritik“ apdovanojimu. Jis sukėlė kritikų eu-

foriją: kokia vaisinga gali būti išmin-tingo dirigento ir ekscentriškos solistės partnerystė!

Pianistės M. Argerich karjera trunka jau beveik 50 metų. Vaikystėje, persikėlus iš gimtosios Argentinos į Europą, ji greitai ėmė skinti laurus tarptautiniuose konkursuose, o būdama 24-erių tapo vieno prestižiškiausių Fryderyko Chopino konkurso Varšuvoje nugalėtoja. Garsus austrų pianistas Friedrichas Gulda, sutikęs mokyti jaunąją argentinietę, prisimena: „Būdama 12-kos ji žinojo viską – nesuvokiau, ko turiau ją išmokyti. Tai buvo beprotiška. Ji buvo šimtaprocentinis vunderkindas“.

M. Argerich pavergė publiką ir nežabota savo muzikavimo aistra, ilgesingu žvilgsniu. Muzikos pasaulis kaip mat prakalbo apie „jauną laukinukę“, „klavišų tigrcę“, „liūtų karalienę“. Pianistei ėmė piltis viliojami pasiūlymai ir apdovanojimai. Ji pelnė prestižinį „Grammy“ už S. Prokofjevo Fortepijono koncertus Nr. 1 ir 3, vėliau – svarbiausią Vokietijos klasikinės muzikos apdovanojimą „ECHO Klassik“ už L. van Beethoveno ir C. Francko sonatas, atliktas su smuikininku Itzhaku Perlmanu, o 2005-aisiais – solidų japonų prizą „Praemium Imperiale“.

RENGĖJŲ INF.

Nusipelnęs ne tik muzikai

Juozo Domarko vadovavimo Lietuvos nacionaliniam simfoniniam orkestrui 50-mečio koncertas

Šviesė Čepiauskaitė

Lietuvos nacionalinė filharmonija 74-ojo simfoninės muzikos vakarų sezono pradžios koncertą paskyrė maestro Juozo Domarko vadovavimo Lietuvos nacionaliniam simfoniniam orkestrui 50-mečiui. Vakaro pradžioje į sceną greta profesoriaus Juozo Domarko įžengusi Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė apdovanojo maestro ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Didžiųjų kryžiumi.

Kažin, ar mylimiausias ir gambiausias Iljos Musino studentas 1964-aisiais pradėdamas vadovauti Filharmonijos simfoniniam orkestrui galėjo žinoti, kad teks ne tik diriguoti ir rengti programas, bet ir rūpintis kiekvienu orkestro muzikantu? Kad daugybę savo koncertinių išvykų į jo meną bei asmenybę vertinančias užsienio šalis teks derinti su pedagoginiu darbu? Kad teks iš naujo formuoti orkestrą, auginti naujus jo narius, teks pačiam rūpintis mušamųjų ir orkestrinio dirigavimo katedrų įkūrimu Lietuvos konservatorijoje (dabar Lietuvos muzikos ir teatro akademija)? Kad jauniems dirigentams teks padėti perprasti dirigavimo mokslo ir meno subtilybes ir globoti jau pradėjusius savarankišką veiklą? Kad taps ne tik daugelio Lietuvos kompozitorių kūrinų premjerų atlikėju, bet ir redaktoriu? Ar tikėjosi jis tų iššūkių ir tokio nenuspėjamo dirigento, orkestro vadovo ir pedagogo gyvenimo, kurį Viktoras Gerulaitis jautriai aprašė knygoje „Orkestro byla“? Kažin... Maestro tiesiog ėjo pirmyn ir darė viską, kas nuo jo priklausė (ir netgi daugiau), siekdamas sukurti reprezentacinį Lietuvos simfoninį orkestrą, kuris pagrotų įvairiausio sudėtingumo muzikos kūrinius ir būtų vertas atstovauti Lietuvos kultūrai visame pasaulyje. Ir jam pavyko.

Sezoną Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras pradėjo išpūdinga „domarkiško“ užmojo programa: Ludwigo van Beethoveno Penktuoju koncertu fortepijonui ir orkestrui Es-dur, op. 73, ir Igorio Stravinskio „Šventuoju pavasariu“ (muzika baletui). Šio jubiliejinio koncerto viešnia – pianistė Mūza Rubackytė. Šveicarijoje ir Prancūzijoje gyvenanti ir dažnai Lietuvą aplankanti pianistė mūsų muzikinį gyvenimą praturtina ne tik savo koncertais bei meistriskumo kursais, bet ir pačios organizuojamu Vilniaus fortepijono muzikos festivaliu. Su J. Domarku pirmą kartą koncertavusi dvylikos, M. Rubackytė maestro jubiliejui parinko, pasak jos pačios, „imperišką programą“.

L. van Beethoveno Koncertas fortepijonui ir orkestrui Nr. 5 Es-dur („Imperiškasis“), op. 73, buvo kuriamas 1809 m., kai dėl Napoleono armijos puolimo dauguma vieniečių, tarp jų ir Beethovenas, turėjo gan ilgą laiką palikti miestą. Tuo metu Beethoveno Trečioji simfonija jau buvo skirta nebe Napoleo-

niui, bet „Didžio žmogaus atminimui“, tad nors Penktasis koncertas parašytas ta pačia tonacija ir artimas jai heroine dvasia, pats Beethovenas „Imperišką“ jo tikrai nepavadino. „Koncertų imperatoriaus“ titulą jis pelnė dėl savo didingumo ir sudėtingumo. Tai buvo paskutinis šio žanro Beethoveno kūrinys, jis puikiai parodo kompozitoriaus meistriskumą, originalumą ir netgi savotišką despotizmą atlikėjo atžvilgiu. Turiu omeny ne fizinę jėgą ir virtuoziškumą, kurie būtinai šiam kūriniui atlikti, bet tą faktą, kad grodamas šį koncertą solistas neturi kadencijų – bent jau tose vietose, kur iki tol visi atlikėjai jas grodavo. Čia Beethovenas ciliinį kartą aiškiai užtvirtino savo, kaip kūrėjo, viršenybę prieš atlikėją, pasaldindamas šią improvizacijos suvaržymo piliulę dviem nekeičiamomis kadencijomis pirmos dalies ekspozicijos ir reprizos pradžioje. Taigi, nespėjęs scenoje apšilti atlikėjas iškart turi pažerti publikai energingo *arpeggio*, perbristi moduliacijų seką ir atvesti iki pergalingos temos. Mūzai Rubackytei tai puikiai pavyko. Orkestro *tutti*, tvirtai valdomas J. Domarko, pradėjo iškilmingą maršą. Koncertas suskambėjo tikrai imperatoriškai. Vieną ilgiausių klasikiniuose koncertuose pirmųjų dalių pianistė skambino energingai, iš jos sklindančia valia kompensuodama fizinės jėgos trūkumą, traktuodama Beethoveną labiau romantiška maniera. Ypač žaviai skambėjo lyrinės temos, atrodė, kad šiltus krištolinius garsus beveik galima apčiuopti. Antrajai daliai M. Rubackytė suteikė Fryderyko Chopino noktiurnų intymumą, jai ypač jautriai akompanavo J. Domarkas, kurio kiekvieną rankos virptelėjimą subtiliai atliepdavo orkestras. Šio išpūdingo koncerto finalas reikalauja itin didelės pianisto ištermės ir koncentracijos. M. Rubackytė taip pasinėrė į muziką, jog jai ne visada pavykdavo išsiveržti iš orkestro skambesio srauto, tačiau kūrinių užbaigė veržliai, ryškiai ir pakylėtai.

2013 m. minint „Šventojo pavasario“ premjeros šimtmetį pasaulio

Mūza Rubackytė, Juozas Domarkas ir Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

spauda priminė skandalingas baletu pirmojo atlikimo aplinkybes Paryžiaus „Théâtre des Champs-Élysées“, kai dirigentas ir orkestrantai buvo apmėtyti daržovėmis, Igoris Stravinskis pabėgo į užkulius, o Vaslavas Nižinskis šokėjams, per triukšmą salėje negirdintiems muzikos, turėjo skaičiuoti takto dalis; kai Camille'is Saint-Saensas, išgirdęs pirmuosius neįprastai aukštame registre grojančio fagoto garsus, sušuko: „Jei tai yra muzika, tai aš – babuinas!“; kai Giacomo Puccini parašė: „Tai bepročio kūrinys... visiška kakofonija.“ Tik kiek vėliau Leonardas Bernsteinas „Šventajį pavasarį“ jau įvardijo svarbiausiu XX a. kūriniu. Britanijos laikraščiai pateikė ir kiek netikėtų faktų. Filharmonijos programėlėje perskaiciau, jog kūrinio pradžiai reikalingą archajišką melodiją Stravinskis rado Antano Juškos „Svodbinėse rėdose“ (nr. 393). O štai amerikietis Jamesas A. Grymesas, nagrinėdamas pirmąjį fagoto solo, parašo netgi dainos pavadinimą: „Tu manu seserėlė“ (iš 1900 m. Krokuvoje išleistų Antono Juszkiewicziaus „Melodje ludowe litewskie“). Britas George'as Benjaminsas pridėda, kad *dauguma* kūrinio melodijų pasiskolintos iš lie-

tuvių liaudies dainų rinkinio. Vis dėlto labiausiai nustebino kompozitorius Robertas Craftas, „The Times“ literatūriniam priede parašęs: „Atrodo, kad apreiškimo jausmą Stravinskis patyrė 1909 m. gruodį, kai Alexandre'as Benois ir Nikolajus Rerichas įtikino kompozitorių Mikalojaus Čiurlionio paveikslų vertingumu. Jiems raginant Stravinskis Sankt Peterburge aplankė lietuvių dailininko *temperų* parodą. (...) Užburtas paveikslų Stravinskis nusipirko vieną iš jų – „Piramidžių sonatą“ (1908). (...) Neabejotina, kad Čiurlionio darbai padarė įtaką „Šventajam pavasariui“, ir tikrai neatsitiktinai pirmieji baletu taktai beveik nata naton atitinka populiarią lietuvių liaudies dainą.“

Pats Stravinskis „Žemės garbinimo šokio“ partitūros puslapio viršuje užrašė: „Ritmas yra viskas. Kai yra ritmas, yra ir muzika.“ Šiandien tokia ritmo svarba mūsų nebešokiuoja, nes kelių kartų kompozitoriai užaugo ir suformavo savo stilių atsisirdami nuo šio Stravinskio kūrinių. Norint užfiksuoti neįprastą ir sudėtingą ritmo pulsaciją ir persipinančias melodijas – lietuvių liaudies dainų intonacijas, reikėjo atrasti

naujų užrašymo būdų, suprantamų atlikėjams. Jiems Stravinskis pateikė įvairiausių užduočių. Be minėto neįprasto fagoto registro (koncerte puikiai grojo Julius Klimavičius), paminėsiu netipinius solinius instrumentus (bosinis klarnetas, altinė fleita, *piccilo* trimitas), itin sudėtingas medinių ir varinių pučiamųjų partijas, atvirktinį tradiciskam orkestro skambesį, kai pirmenybė teikiama ne šiltesniams styginių tonams, bet įvairaus ryškumo tembro pučiamiesiems, o viską vainikuoja dominuojanti perkusija. Ir visą šį milžinišką sudėtingą orkestro ir skirtingiausios muzikinės medžiagos kūrinių reikia sujungti į vientisą visumą! Štai čia ir atsiskleidė orkestro ir dirigento meistriskumas.

Dirigento figūra patraukia dėmesį ne iš karto – tiek įvairiausių tembrų ir sąskambių, kad tik apsipratęs su jais prisimeni, kad originaliai „Šventasis pavasaris“ buvo rašytas kaip baletas. Ir pradėdi galvoti – argi trūksta to šokio ir vaizdo? Netrūksta. Žaidimas ritmais, tembrais, sąskambiais, melodijų nuotrupomis, jų permetimas atskiriems instrumentams ar išsoms grupėms taip patraukia klausą, kad garsai pinasi į spalvingą muzikinį audinį, kurio centre išnyra dirigento figūra. J. Domarko rankos atstojo dešimtis šokėjų – jos išpėjo ir kirto, kreipė ir vedė, pleveno it šilko šalis ir judėjo gracingai tarsi balerina ant puantų; jos subtiliai palydėdavo solistą ir valingai vadovavo grupėms ar visai orkestro galybei, formuodamos išpūdingą garsų fiestą. Ir orkestras skambėjo kaip vienas instrumentas, ir kiekvienas instrumentas atrado savo vietą šioje grandiozinėje visumoje.

Scenoje nuskambėjus paskutiniams akordams ir oficialiems sveikinimams, apsuptas paties suformuoto, užauginto ir išugdyto orkestro artistų, pasveikintas kitų vyriausiųjų Lietuvos instancijų vadovų maestro trumpai, kaip ir dera žemaičiui, apibūdino pastarojo savo gyvenimo penkiasdešimtmečio veiklą: „Tarnaujam Lietuvai!“

„Sirenų“ vilionės

ATKELTA IŠ 1 PSL.

dalyvių atžvilgiu, leido kritiškai pažvelgti į šią kolektyviai išgyvenamą patirtį, kvestionuoti balso, tiksliau, technologijų formuojamos iliuzijos ir tikrovės santykį. Balsas, sukuriantis išpūdį, kad anapus laido su tavimi bendrauja maloni mergina ir vaikinai, iš tiesų yra įrašytas iš skiemėnų pagal tam tikrą algoritmo seką ir su gyvu žmogumi neturi nieko bendra. Nepaisant to, balsas ir klausantysis kelionės metu darosi vis artimesni, galiausiai ima sutapti ir veikti vienas per kitą. Tol, kol atsitrenkiama į tuštumą, pabaiga, technologinio santykio netvarumą ir mirtį. Pavėdžioje po kapines, šaltus ligoninės koridorius, seno namo griuvėsius, privertęs savizudžio akimis pažūrėti į upę ir nudelbtas troleibuso keleivio akis, priminęs apie maisto galimybę ir netgi subūręs masinei demonstracijai, balsas vis dėlto padaro viską, kad gyvenimas dalyviams atrodytų šviesesnis. Išsekus jo pasirodymo trukmei, balsas išgaruoja kartu su dirbtiniais dūmų kamuoliais, palikdamas savo klausytojus vienus ant LNDT stogo, pakibusius tarp dangaus ir žemės galbūt dar kartą pamąstyti apie būties trapumą ir tai, kad žmogaus egzistencija priklauso ne nuo technologijų diktuojamų pasirinkimų, bet nuo asmens laisvės ir proto. Šiuokart balsas naudojosi mūsų kūnais, tačiau, anot jo, jei nebūsimе budrūs, jis ateis mūsų protų.

Laisvės, nepriklausomo individo ir niekam nevergaujantį proto tema netikėtai susisiję su Ivo van Hove's pagal rusų kilmės rašytojos ir filosofės Ayn Rand romaną „Šaltinis“ („The Fountainhead“) režisuotu to paties pavadinimo spektakliu. Tai – klasikinių turinį jungiantis stambios formos kūrinys, pritaikytas didžiąjai scenai, inovacijų ieškančiai publikai galėjęs pasirodyti perdėm tradicinis. Akylas žiūrovas veikiausiai pastebėjo iš Rand teksto kylančią ibsenišką idėjų kovos dvasią, lietuviškame teatre įkūnytą Jono Vaitkaus kartu su Jūrate Paulėkaite pastatytame „Visuomenės priešė“. Henriko Ibseno skelbta visuomenės moralės kritika padarė įtaką kone visai XX a. pradžios literatūrai. 1943 m. sukurtas „Šaltinis“ nagrinėjo labai panašias etines dilemas. Tačiau van Hovei senstelėjęs didaktinis romano siužetas – ne kliūtis. Kaip ir daugelyje jo darbų, turinui čia suteikiama ekstremali, dinamiška, XXI a. žmogaus suvokimą ir jusles veikianti kinematografinė forma. Režisierius, atvirai deklaruojantis simpatijas kinematografui, „Šaltinio“ fabulą dėlioja taip, kaip jam reikia, perdirdamas į visiškai savarankišką scenarijų, nesilaikydamas nei charakterių, nei įvykių nuoseklumo. Įvykiai čia komponuojami fragmentiškai, simultaniškų kadru principu, todėl spektaklyje svarbus tampa ne tik nenutrūkstantis tempas, ritmas, bet ir kinematografinė nevidyba, reikalaujanti iš aktorių ne rodyti ar išgyventi emocijas (tam tiesiog nėra laiko), o maksima-

liai organiškai būti. Improvizuotoje studijoje, kurioje gyvai grojama ir filmuojama, pagrindiniu scenografiniu akcentu tampa mobilus ekranas. Nuolat transliuodamas vaizdą (Dievo žvilgsni) iš viršaus, kartu jis leidžia atitolinti aktorius nuo jų realių kūnų, intymias scenas paversdamas antrine scenine tikrove.

Žinant režisieriaus prielankumą kino estetikai, spektaklį buvo įdomu palyginti su 1949 m. Kingo Vidoro Holivude sukurta Rand romano ekranizacija, kurioje ibseniški idealai skleidėsi romantiškos meilės prieglobstyje. Van Hove diametriškai apverčia filmo ir romano prasmę, paversdamas jas komplikuotomis postmodernaus amžiaus filosofemomis. Jo interpretacijoje romantiškos meilės drama pradeda destruktivai ir veikiau prašosi psichoanalitiko žvilgsnio, o garbinga idėjų kova regima kaip žmogaus nuosmukio, didžiųjų korporacijų pamintos asmens sąžinės, sutrypto orumo išdava. Vertybes ištrūkusios epochos chaoso van Hove ieško laisvės grūdų ir, kad ir kaip keista, atranda jį pasislėpusį po menininko egocentrizmą, savąją nepriklausomybę iškeliančiu aukščiau kolektyvinių interesų. Kas yra visuomenė? – klausia pasiturintis socialistas Elsvortas Tuhis, ir atsako, – mes! Mūsų aukojimasis ir tarnystė bendram labai, gėriui, tikslui. Kas atsisako tarnauti kitiems, yra pavojingas. Už savo laisvę kovojantis spektaklio protagonistas architektas Hovardas Rorkas (Ramsey Nasr), be abejo, mano kitaip. Joks žmogus, juo labiau menininkas, nėra aukojimosi objektas ir įrankis kitiems. Visa, kas sudaro jo tapatumą, – protas, įsitikinimai, valia, poelgiai, – negali būti pajungti kitų nuomonėms, poreikiams. Bet kokia auka, tarnystė, kad ir pati geranoriškiausia, pažeidžia žmogaus laisvę. Anot Rorko, vienintelis galimas motyvas menininkui – tiesa, o vienintelis tikslas – darbas. Tik kūryba darbu ir tiesiai suteikia formą.

Ideologines protagonisto pažiūras režisierius perkelia ir į meilės santykius. Dominykai (Halina Reijn) ištarta Rorko frazė „galiu dėl tavęs numirti, bet negaliu dėl tavęs gyventi“ paneigia krikščionišką doktriną, grindžiamą pasiaukojimu dėl kito. Rorkas gyvena tik dėl savęs, bet jis nepriima ir kito aukos. Dar daugiau – meilę jis suvokia kaip pavergiančią galią. Panašiai mąsto ir Dominyka. Norėdama išsilaisvinti iš ją pavergusio jausmo, savo gyvenimą ji ima versti destruktiviu žaidimu, tampa veidrodžiu kitiems, pirmiausia – savo nemylimam vyrui, pataikūniškam prisitaikėliui Piteriui Kitingui (beje, santuoką su juo ji vadiną dovana Rorkui). Ciniškai atspindėdama blogąsias Piterio savybes, ji suformuluoja ir savo keistų poelgių intenciją: blogiausia, ką galima padaryti žmogui, – tai demaskuoti, kad jis turi savigarbos. Šiuo požiūriu gyvenimas su savo antrininke Kitingui tampa nepakeliamas. Įdomu, kad režisieriaus kuria-

„Shoot / Get treasure / Repeat“

„The Fountainhead“

mas Dominykos įvaizdis toli gražu neatitinka savimi pasitikinčios, rafinuotos salonų damos, kurią Vidoro filme suvaidino aktorė Patricia Neal. Į Dominyką van Hove žvelgia Rorko akimis, traktuodamas ją kaip „suluošintą tyrumo formą“, dar tik tampančią savimi, besimokančią tarti aš. Kitaip nei vidine stiprybe ir autonomija pasižymintis Rorkas, savo tapatybę jį galinti suformuoti tik per kitą. Šiuo požiūriu lemtingas spektaklyje pasirodė Dominykos ir absoliučią galią savo gyvenime pasiekusio, bet viskuo nusivylusio, praradusio net „geismą geisti“ magnato Geilo Vinando susitikimas. Pažintis su Dominyka prikelia jį naujam gyvenimui, bet tik todėl, kad ji – vienintelis jam nepavaldus troškimo objektas. Vinandas neslepia savanaudiškų kėslų, atvirai dėsto savo galios ideologiją ir būtent tuo sužavi Dominyką. Sąžinė ir atvirumas tampa tvariu jų santykių pamatu, sustyguojančiu išklypusias tapatybes. Spektaklio pabaigoje regime, kaip pavieiktas draugystės su Dominyka savanaudis cinikas Vinandas tampa empatišku vadovu, ginančiu Rorko bylą teisme. Vis dėlto finalas pasirodė skaudžiai neviliantis. Van Hove, leisdamas Rorkui išsakyti ginamąją kalbą, jo paties žodžiais jį išteisiną. Taip iš publikos atimama svarstymo galimybė, o klausimo įtampa, visą laiką tvyrojusi ore, pavėrdama idėjinio principus paaiškinančiu atsakymu, į žiūrovus nukreiptu Rorko moralu.

Rusų trupės „Teatr Post“ projektas „Shoot / Get treasure / Repeat“, sukurtas pagal Marko Ravenhillo pjesių ciklą ir dramaturgo pristatytas kaip „siekiantis „pataisyti“ šiuolaikinio žmogaus sąžinę po tragiškų 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykių“, regis, taip pat galėjo pretenduoti į moralines aspiracijas, tačiau

moters minioje. „Laukiame, kol prie televizorių susirinks daugiausiai žmonių“, – pasakė ji. Kas tai – kažkoks naujas Mesijas?
Kareivis. Ne.
Moteris. O kas...?
Kareivis. Tai TV. Reitingai. Reklamščikai.

nieko panašaus į galutines tiesas ir aiškia pozicija žiūrovai čia neaptiko. Atvirksčiai, tuščia erdvė, iškalbinga veikėjų tyla ir trūkinėjantys ekrano titrai bylojo veikiau apie klausimo kėlimo postmodernioje visuomenėje neįmanomumą. Ravenhillo tekstai, balansuojantys tarp fikcijos ir tikrovės, poezijos ir dramaturgijos, abstrakcijos ir socialumo, žymi neapibrėžtas, išsklidusias šiuolaikinio žmogaus būsenas ir tapatybes, todėl sunku įsivaizduoti, kad jie būtų stovimieji pagal tradicinio teatro kانونus. Šiuo atveju galima tik pasveikinti „Teatr Post“ režisierius, kurie, sukūrę šešiolika skirtingų instaliacijų, postmoderniam tekstui surado tinkamą formą, leidžiančią žiūrovams laisvai klaidžioti po jų pasirinktas spektaklio galerijas. Kita vertus, galima klausiti, ką tokioje situacijoje laimi pats tekstas? Aktoriai dažniausiai greitai išberia žodžius, taip, kaip jie parašyti, be jokių emocijų, intonacijų, juo labiau interpretacijų, čia nėra jokios erdvės išgyventi, išjauti. Vis dėlto kiekvieną kartą jauti kažkokią nenusakomą teksto įtampą, bauginantį žodžių nuogumą, pribloškiantį savo realumu. Būtent nuogas teksto eksponavimas, tik punktyriškai nužymint vietą, atveria individualų, gelminį jo skaitymą. Gal todėl po kiekvieno seanso išsieni jau kitoks, paveiktas ne tiek šaltos erdvinės atmosferos, kiek kažkokio neapčiuopiamo suvokimo, aiškumą įgyjančio tik po kurio laiko. Žiūrovą čia pirmiausia pasiekia iš teksto sklindanti būseną, fiksuojanti karo nuojautomis persmelktas nereikšmingiausias kasdienybės akimirkas, būtinėse situacijose užklyptus ir mirties tvaiko paženklintus žmones. Kareiviai, motinos, meilūžiai, kaimynai, – visi jie svajoja apie saugią šiandieną, tačiau yra priversti gyventi su bombomis ir mi-

nomis, nesuprasdami, kas yra priešas, o kas draugas. Mirtis juos pasiekia duše išgirdus žinių pranešimą, valgant, žiūrint TV, derantis dėl sekso, lankant sužeistą draugą. Blogiausia čia yra tai, kad su tuo išmokstama gyventi, kartais net nereaguoti. Šia prasme spektaklis nuskamba kaip reakcija į vis labiau stiprėjančią medijuotą nejautrą.

Bene labiausiai šiais metais vilčių nepateisino šiuolaikinio Europos teatro vizioniere tituluojamos režisierės Kirsten Dehlholm kartu su danų trupe „Hotel pro forma“ pagal V. Nabokovo kūrybą pastatytas „Juokas tamsoje“. Dehlholm darbai garsėja įvairias meno šakas jungiančiais vizualiais teatriniais performansais, todėl natūralu, kad iš menininkės daugelis tikėjosi jei ne išpūdingo reginio, tai bent abstrakčia, išgryninta idėja grįsto konceptualumo. Akivaizdu, kad rinkdamasi Nabokovo romaną šį kartą režisierė pretendavo į platesnes reikšmes ir apibendrinimus, tačiau vietoj išskleistų prasmų išvydome tarpusavyje nesisiejantį patį elementariausią teatrinį elementų klišių rinkinį, primenantį veikiau jau vienininko pretenzijas labai reikšmingai kalbėti apie tai, kas ir taip visiems gerai žinoma. „Juokas tamsoje“ patvirtino, kaip galima sukviesti garsiausius pasaulio žvaigždes ir nepasakyti nieko. O turint omeny, kad žvaigždės ne tik spindi, bet dar ir kainuoja, galima užjausti „Sirenų“ organizatorius. Kita vertus, festivalių patirtis rodo, kad jei iš devynių spektaklių pavyksta pamatyti bent vieną, vertą dėmesio, renginį galima laikyti sėkmingu. Šiais metais iš keturių užsienietišku „Sirenų“ pasirodymų mano atmintyje išliks net trys.

Kaip pamišusio jaučio šokis

Pokalbis apie VDA Garbės profesoriaus Algimanto Švėgzdos (1941–1996) piešinių konkursą

Algimanto Švėgzdos piešinių konkurso dalyvių parodos atidarymas jau treči metai sutampa su Akademijos mokslo metų atidarymo švente. Mintis pasikalbėti apie konkurso kilo apžiūrinėjant labai įvairius dalyvių darbus. Pokalbyje dalyvavo visi piešinio konkurso idėjos „gimdytojai“: Vilniaus fakulteto dekanas doc. Česlovas Lukenskas, profesorius Arvydas Šaltenis, Piešimo katedros vedėjas profesorius Jonas Kazlauskas, menotyros mokslų daktaras Viktoras Liutkus ir konkurso mecenatė Dalia Gruodienė.

Kaip gimė idėja surengti Algimanto Švėgzdos piešinių konkursą?

Česlovas Lukenskas: Per studentų darbų peržiūrą matėme, kaip jaunieji kūrėjai vengia rodyti savo pirmines idėjas. Norėjome paskatinti jaunimą, kad jie drąsiau fiksuotų sumanymus piešinio, eskizo forma, neapriboti jokia stilistika. Mintimi pasidalinau su piešimo katedros vedėju Jonu Kazlausku. Abu sutarėme, kad rengiant tokį konkursą reikia iš studentų reikalauti išorinio pasaulio atvaizdavimo. Nors mokėti tikrovę nufotografuoti pieštuku yra gerai, unikali pasaulio matymo analizė gali pasireikšti ir drąsesnėmis kūrybinėmis formomis. Norėdami išlaikyti balansą tarp tų studentų, kurie stengiasi tikrovę vaizduoti išmoktais metodais, demonstruoti studijose įgytas žinias, ir tų, kurie reiškiasi laisviau, sugalvojome dvi lygiavertes premijas. Tuomet pasikvietėme į pagalbą menotyrininką Viktorą Liutkų ir kartu parengėme konkurso nuostatus.

Ar konkursas sudomino studentus?

Č. L.: Taip. Pirmą kartą rengdami konkursą sulaukėme daug dalyvių. Atrinkome geriausius darbus, padarėme parodą, kūrinius atspaudėme VDA kalendoriuje. O antrųjų metų konkursas išėjo daug silpnėnis, dalyvių buvo mažiau, konkurse nedalyvavo nuo Vilniaus labiau nutolę Akademijos padaliniai. Šiomet jau vėl džiaugiamės aktyviu dalyvavimu.

J. K.: Dabar konkurse gali dalyvauti visų kursų ir pakopų Akademijos studentai. Pateikiami piešiniai skirstomi į dvi kategorijas: A (studijinių užduočių piešiniai, pagal atitinkamas studijų programas) ir B (kūrybiniai piešiniai, neribojant jų tematikos, motyvų, atlikimo technikos ir priemonių). Šiais metais kilo mintis, kad ateityje reikia daryti tiesiog piešimo konkursą be jokių kategorijų. Tegul pats piešinys būna priimamas kaip širdies, jausmo produktas. O premijas galima skirti, bet iš esmės sieksime šį konkursą padaryti tokį, kur piešinys, kaip labai konkretus žanras, būtų svarbiausias.

Kokios kategorijos piešinio studentai aktyvesni?

Arvydas Šaltenis: Vienareikšmiškai, studentai pateikia daugiau kūrybinių, ne studijinių darbų. Jauni

kūrėjai galbūt ne visada studijų proceso darbą laiko tikrai savu. Juk čia už nugaros stovėjo dėstytojas – patarė, taisyė. Jauni autoriai nori laisvės.

Konkurse išskirta speciali vardinė Dalios ir Gintaro Gruodžių premija. Kaip kilo premijos studentams sumanymas?

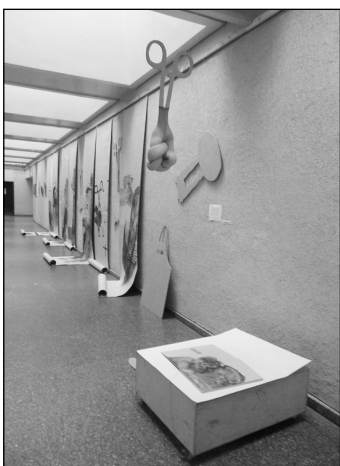
Dalia Gruodienė: Penkerius metus buvau VDA tarybos narė ir čia man kilo idėja pasiekti, kad kiekviena Akademijos katedra – nuo tapybos iki tekstilės – turėtų savo rėmėjų, meno kolekcininkus, savotiškus mecenatus, kurie palaikytų kūrybinį kelią pradedančius jaunus menininkus, juos skatintų. Esu kolekcionierė, labiausiai domiuosi tapyba. Tačiau vasaros pleneruose iš vyresnių dailininkų dažnai girdžiu, kad jaunimas nebemoka piešti. Tai mane jaudina ir aš su džiaugsmu priitariau konkurso sumanytojų idėjai, kad piešinį reikia gražinti į reikiamas vėžes. Todėl nusprendžiau skirti vardinę premiją. Manau, skiriant premiją reikia atkreipti dėmesį į piešinio atlikimo techniką, prisiminti ir mokėjimą atlikti piešinį, ne tik idėjos perteikimą. Tokių vardinųjų premijų turėtų būti ir daugiau.

A. Š.: Dalios intencija graži. Galima sakyti, ji skiria premiją studentams už tai, kad jie atlikdami akademinio piešimo užduotis jaustų malonumą. Menininkui labai svarbu įvaldyti piešinį. Štai Algimantas Švėgzda, dėstydamas Akademijoje, daug dėmesio skyrė piešiniui sakydamas, kad piešinį reikia atlikti ne tik techniškai švariai, bet ir piešti su meile, jautriai, akcentuojant patį piešinio kūrimo procesą.

Konkurse dalyvauja jau baigę studijas ir dar tik besimokantys kūrėjai. Kokie konkursui pateiktų piešinių vertinimo kriterijai? Kaip išrenkate nugalėtojus?

A. Š.: Atliekant bet kokią atranką yra tam tikro subjektyvumo, tačiau stengiamės išlikti kiek įmanoma objektyvesni. Vertiname profesionalumą, idėją, jos atlikimą. O pagrindinis kriterijus – tiesa. Klausite, kas tai? Tiesa piešinyje atsiranda tuomet, kai piešdamas nemeluoja apie tai, ką pieši. Dažnai studentai sako nežinantys, kaip piešti. Atsakau: piešk, ką tik nori, bet nemeluo. Pagauk esmę, charakterį. Tiesa yra pagrindinis kriterijus.

Viktoras Liutkus: Jau treči metai konkursas tikrina mūsų vertinimo kriterijus ir nuostatus. Juose pamatėme savo padarytas spragas. Šiuo metu piešinių skirstymas į A ir B kategorijas jau nebeatitinka nei konkurso proceso, nei jo rezultatų. Dabar sutikdamas su Jonu Kazlausku manau, kad laikas pagalvoti apie piešimo konkursą grynesne forma. Jeigu mes jau suteikėme šiam renginiui Algimanto Švėgzdos vardą, būtina dalyvius įvesti į piešinio, kaip tam tikro meninės kūrybos žanro, kategoriją. Turėtume aiškiau apibrėžti konkurso ribas. Tė nepadarius

Rasa Jančiauskaitė, „Būtis, nebūtis“

atsitinka taip, kad pateikiami jau apsiginti diplominiai darbai: parengti kaip studijų užduotis, kartu su darbo vadovu apgalvoti, išvystyti, koreguoti. Konkurse jie ima konkuruoti su darbais kitų dalyvių, kurie galbūt tebesimoko tik antrame ar trečiame kurse. Kaip tuomet vertinti? Galbūt vertėtų laikytis paties Švėgzdos principų. Jis akcentavo mokėjimą perteikti natūrą, mokėjimą stebėti, analizuoti, įdėti pastangų siekiant norimo rezultato. Būtina aiškiai atskirti studijinius, akademinius piešinius nuo emocingų, laisvų piešinių.

Č. L.: Aš į tai žiūriu tarpdiscipliniškai. Mes patys turime sau nuolat priminti, kaip kalbėjo Schopenhaueris, kad ir koks būtų menas – baletas ar tapyba, yra tam tikros taisyklės, metodai ir elementai, kuriuos išmokę gali tobulai atlikti kūrinį. Išties, tik perpratęs tam tikras taisykles gali jaustis profesionalu. Bet kyla natūralus klausimas, kaip menas apskritai galėtų vystytis ir plėsti savo ribas, jeigu neatsirasų tų, kurie tas nusistovėjusias ribas ir taisykles sulaužo ir taip reikšdamiesi sukuria naują taisyklę. Akademijai būtini tokie kūrėjai. Ir Akademija tam atvira, nes jei mes laikysimės tik vienos taisyklės, vieno kriterijaus, nieko naujo nesukursime.

Ko reikia, kad Akademijoje besimokantis studentas gebėtų gerai piešti?

A. Š.: Jeigu nori gerai piešti, reikia piešti. Pats žinau, kaip tai sunku. Pamenu, būdamas studentu, pajaučiau, kad moku, galiu suvaldyti piešinį tik trejus metus pasimokęs pas Leoną Žuklį tuometiniame LSSR dailės institute, išėjęs kareivauti ir grįžęs vėl į studijas. Su piešiniu prasikankinęs dar porą metų staiga supratau, kad net tame procese galiu jausti malonumą. Mokymasis piešti – ilgas procesas. Tik įvaldęs techniką gali išlaisvėti, sąmoningai pabėgti nuo piešinio. Vėliau, jei nori, vėl į jį grįžti. Norintiems išmokti gerai piešti, galiu pasakyti, kad piešti reikia bent šešerius metus šešias valandas per dieną. Ir, žinoma, kasdien.

O kaip manote, ką apie šiuolaikinį piešinį ir šį konkursą pagalvotų pats Algimantas Švėgzda?

A. Š.: Švėgzda nuolat laiškuose kartojo, kad Akademijai reikia da-

ryti piešinio iš gamtos trienalę. Tai, ką mes matome šiandieniam konkurse, yra tolokai nuo gamtos. Galbūt Švėgzdai tai nepatiktų? Nemanau. Manau, reikia suprasti Algio pasaulėžiūrą. Ir naujas technologijas reikia priimti. Juk ir žmonės gyvena dabar kitaip. Ir tai gerai. Galima piešti viską – kaip tu gyveni, kas aplink tave, naudoti ir naujas technologijas, bet turi išmokti piešdamas, kurdamas nemeluoti – kad piešinys gimtų iš meilės, ne vien iš technikos išmanymo.

J. K.: Jei menininkas nori būti geru menininku, geru piešėju, jis turi būti asmenybė. Ir turi būti tolerancija. O jos Lietuvoje labai dar trūksta.

Č. L.: Jonas Kazlauskas gerai sako. Tačiau kas yra tolerancija? Aš tai suprantu kaip gerai išminkytą molį – kai smegenyse atsiranda vietos kitam, kitokiam atpažinti. Jei esi „kietas“, jei neturi patirties, pajautos – nieko nebus. Šiandien remiamės Švėgzdos idėjomis, vertiname jo gebėjimą reflektuoti natūrą. Gebėjimą piešti iš natūros suprantame kaip gilesnę ir tolimesnę, labiau sintezuotą tos pačios natūros analizę. Švėgzdos vardą konkursui pasirinkome neatsitiktinai. Algimantas Švėgzda – menininkas, kuris sugebėjo labai aiškiai suformuoti savo tapatybę. Jis turėjo unikalią santykį su realybe.

A. Š.: Švėgzda, dirbdamas Akademijoje, galima sakyti, apvertė piešinio, kaip studijų dalyko, mokymo supratimą. Aiškino studentams, kad piešti galima pradėti kad ir nuo akies, ir nuo lūpos kampučio – svarbu pagauti esmę, piešinio tiesą. Toks Švėgzdos mokymo metodas davė rezultatų. Iš to turime ir Audrių Puių, ir Jurgą Ivanauskaitę, ir Rimvydą Ray Bartkų.

O kas piešinys yra Jums asmeniškai?

A. Š.: Aš piešinį suprantu kaip pirminę idėją. Ji kyla ar ją pajunti ir – užsipaisai. Ne mokaisi paišyti. Man piešinys – idėjos fiksavimas. O po to tenka daug mokyti. Piešinys, mano nuomone, yra pradinės idėjos fiksacija.

V. L.: Papildydamas galiu pridurti, kad viskas atsiranda nuo idėjos. Arvydo pasaulėžiūra labai glaudžiai susieta su natūra, jos stebėjimu. Man piešinys yra gyvenimo būdas. Mąstymo ir jausenos derinys. O štai Švėgzda galbūt atsakytų, kad piešinys, piešimas jam atstojo mankštą. Jo atvejis buvo unikalus. Piešimas jį disciplinavo, suteikė gyvenimui ritmą.

Č. L.: Atsakydamas, kas man yra piešinys, pradedu mąstyti, kas apskirtai buvo piešinys tam tikroje epochoje. Man piešinys – akcija. Tai tarsi išsitaikymas ant plokštumos. Veiksmas, tarsi nugriaudėjimas, apie ką kalbėjo Jacksonas Pollockas. Dabar prisiminiau, ką 1991 metais užrašiau ant sienos: „Geras piešinys yra tas, kuris prilygsta pamišusio jaučio šokiui arenoje.“ Ši citata aiškiai atspindi mano santykį su piešiniu – kaip su nuolatinu skaudėjimu, su

aistra, kurią jaučiu kurdamas. Tai atspindi mano santykį su akcionizmu ir mano grafine raiška.

Įdomu, kad Švėgzda, gyvendamas Vokietijoje, savo piešiniams tapo labai lietuviškai gamtiškas. Svetima aplinka jį skatino prisiminti savo šaknis, ištakas. O kaip su šiandienos studentais? Juk jie taip pat gyvena daugialypėje aplinkoje? Kokie jie?

V. L.: Visos menininko patirtys ateina iš jo prigimties, iš vertybinių nuostatų, gimtinės: suvokimo, kas tu esi, kas yra tėvai... Visiems taip. Tik Švėgzdos išeities taškas – labai unikalus. Jis per gamtos suvokimą atrado Dievą. Savo piešinių jis nevadino natūrmortais. Tai tarsi būties nušvitimai. Kai stovėdavo prieš gamtos kūrinių ir apstulbęs nuo tobulumo jį turėdavo pagauti, pagauti tą gamtos pulsavimą daikte. Dabartiniai studentai dar tik atranda tokių patirčių pėdsakus.

Ar planuojate konkursą plėsti, galbūt ketinate įtraukti kitus universitetus ar jau studijas baigusius jaunuosius menininkus?

Č. L.: Konkursą būtinai plėsiame. Jau dabar kyla didelis susidomėjimas konkursu iš kitų universitetų: Vilniaus Gedimino technikos universiteto, Lietuvos edukologijos universiteto, kolegijų. Mes tuo labai džiaugiamės ir ruošiamės kitais metais bendradarbiauti. Tikimės gerų rezultatų.

Ko palinkėtumėte sau kaip menininkams, pedagogams, šio konkurso organizatoriams? Ir kartu studentams?

Č. L.: Reikia mylėti gyvenimą. Už gyvenimą kautis. Ir tą kovą parodo konkreti menininko veikla – piešinys. Jei jis nepiešia, pradėdi abejoti, ar menininkas tikrai nori būti kūrėju. Neįsivaizduoju kūrėjo nepiešiančio. Linkiu mums piešti.

A. Š.: Man labai norėtusi, kad Švėgzdos konkurse dalyvautų magistrantai, doktorantai. Kad jie pieštų, kad į konkursą būtų garbė patekti. Tai pasiekę galėsime įgyvendinti ir Švėgzdos svajonę išeiti į tarptautinį kontekstą. Kol kas šis konkursas dar labai jaunas, bręstantis.

Č. L.: Manau, jei šis konkursas išgyveno trejus metus, išgyvens ir augs toliau. Turime puikių studentų, ambicingų idėjų. Čia prisiminiau garsaus pedagogo Leono Jovaišos mintį, kur teigiama, kad jei žmogus, mokytojas, neturi patirties, pats neišgyvena žinių kartu su ugdytiniais, tuomet neįvyksta joks ugdymo procesas. Sutinku su tuo. Jei pedagogas pats nėra „atsirakinęs“ ir nepatyręs kūrybinių perversmų, atradimų, ką jis gali duoti kitam, jaunam kūrėjui? Kaip gali atrinkinti lito žmogaus kūrybines erdves? Linkiu mums būti atsirakinusiems.

KALBINO ASTA JACKUTĖ

Paroda veikia iki spalio 27 d. VDA Naujųjų rūmų fojė (Malūnų g. 5, Vilnius)

Metalo skambesys, spindesys ir fonas

Antroji tarptautinė šiuolaikinio metalo meno bienalė „METALOfonas: asmeniškai“

Jurgita Ludavičienė

Metalas, gimstantis pasitelkus visus keturis pagrindinius elementus – ugnį, vandenį, orą ir žemę, jau savaime negali nedvelkti archaika. Kažkuo pirmųjų. Kažkuo esmini, kas gimsta čia ir dabar. Baltų mitologija valdančiam metalą, t.y. kalviui, priskiria beveik demiurgines savybes: jo galioje nukalti žmogų ar grąžinti jam jaunystę, o kalvytės amato įvaldymas ir gautos žinios primena iniciaciją, „antrąjį gimimą“. Visa, kas susiję su metalu, nėra paprasta. Nei paprasčiausiais fiziniu ir techniniu, nei mitiniu, nei istoriniu, nei estetiniu aspektais. Metalas diktuoja kūrėjui – šis prisiima ar pasiduoda. Metalas kelia iššūkius. Metalas pasakoja istorijas. Metalą su juo dirbantys ir iš jo kuriantys renkasi (tikiuosi) ne šiaip sau. Metalas sudaro jų gyvenimo foną. Galite man kiek tik norite priekaištauti, kad pernelyg (ir visai be reikalo) mistifikuojau metalą, tačiau metalistai supras, apie ką aš. Supras, bet dauguma jų toliau tylės, kaip jau senokai yra įpratę. Lietuvoje metalo meno scena – kukli ir tyli, ypač lyginant su švedais, suomiais, vokiečiais ar vis tais pačiais visose srityse toliau pažengusiais estais. Tas ne mūsų naudai bylojantis lyginimas su estais ypač apmaudus: beveik visi vyresniosios ir daugelis vidurinio-šios kartos lietuvių metalo menininkų profesijos pagrindus, pagarbą ir meilę metalui įgijo būtent Taline.

Taline, kur metalo menas džiaugiasi užtarnauta pagarba, autorių darbus muziejai perka iš parodų, o menininkai savo aktyvia veikla tęsia 500 metų trunkančią šio amato, virtusio menu, tradiciją. O štai lietuviškoji terpė, regis, kažkodėl įtraukia autorius tarsi pelkė: talentingi menininkai, pabaigę studijas (anksčiau – Taline, dabar – Telšiuose, Vilniuje ar Londone), kažkur išnyksta. Ne visiškai, jie gyvena, eina į parodas, susitinka su užsakovais, augina vaikus, keliauja. Tik parodinis gyvenimas iš jų orbitos tarsi prapuola; kažkur dingsta kūrybinės ambicijos, noras varžytis, dalyvauti, būti pamatytiems ir patiems matyti ką nors daugiau nei vestuviniai žiedai ir dar vieni vestuviniai žiedai. Ir dar. Be abejonės, dabar rašau kaip nepataisoma idealistė: metalo menininkams, kaip ir visiems kitiems, taip pat reikia valgyti, turėti pastogę, aprengti vaikus ir išleisti juos į mokyklą, kas rytą įdedant į jų kuprines po sumuštinį. Tačiau gaila ir dingusių ambicijų; ir labai norisi, kad bent kiek jų išliktų. Nors kas dveji metai. Turiu galvoje tarptautinę metalo meno bienalę „METALOfonas“, surengtą 2011 m. pačių autorių iniciatyva – tų, kuriems vis dar svarbus profesinis tobulėjimas ir noras nuveikti ką nors kartu. Tais metais rašiau: „Faktas, jog „METALOfonas“ atsirado, taip sakant, „iš liaudies“, metalo menininkų noru ir pastangomis – reikiama, yra reikalin-

gas patiems autoriams reiškinys, o ne cilinis „projektas“, skirtas kokiai nors statistikai pagerinti. Išlaikyta vieta, kurios kitą kartą tikriausiai nebeužteks – LDS salono vitrina prie ŠMC.“ (7md, nr. 39 (961), 2011 11 04) Dabar, 2014-aisiais, „METALOfonas“ girdimas vėl. Bienalė po trejų metų – suprantu, kad tai oksimoronas. Tačiau ne viskas taip paprasta metalo meno pasaulyje, ypač tarptautinių parodų organizavimas, ir šitas tekstas skirtas ne tam, kad viena paroda būtų iškelta kitos sąskaita, o norint konstatuoti tąšą. Taigi, grįžtant prie buvusios bienalės, vietos šįkart tikrai nebeužtenka. „METALOfonas“ 2014-aisiais išaugo dvigubai: nuo 25 menininkų prieš trejus metus iki 50 šiųmetinių dalyvių. Autoriai iš Lietuvos, Estijos, Latvijos, JAV, Kolumbijos, Lenkijos, Švedijos, Graikijos, Australijos, Ispanijos, Nyderlandų, Izraelio, Vokietijos, Italijos, Korėjos, Belgijos, Jungtinės Karalystės, Airijos, Argentinos ir Japonijos pasakoja savo metalines istorijas toje pačioje LDS vitrinoje ir „AV17“ galerijoje. Vėl atsigręžiu į buvusį tekstą: „Labai įdomu stebėti pastarosios vietos (LDS vitrinos, – J. L.) pliusus ir minusus, vitrininos kaimynų kaitą ir su tuo susijusias konotacijas. Pliusai neabejotini – ekspozicinė erdvė dirba dvidešimt keturias valandas per parą. Praciviai norom nenorom įtraukiami į ekspozicijos aptarimą; dar įdomesnė kaimynystė. Nemanau, kad smulkių gabaritų eksponatams lengva atsilaikyti prieš milžiniško indėno iš „Grill Brazil“ sėdimąją, nepagarbiai atsuktą į žiūrovą gretimąje vitrinoje. Kita vertus – kokia erdvė interpretacijoms – juk ir šis bet kokias sveiko proto ir skonio ribas peržengiantis rausvas nuogalius su ietimi irgi yra Vilniaus dalis, norime mes to ar ne. Gaila, kad nickas iš autorių nepasinaudojo netyčiniu in-

Yunjung Lee (Jungtinė Karalystė), „Peties šarvas“. 2013 m.

dėno mestu iššūkiu, tačiau mes juk nežinome, kas pakis indėną dar po dveju metų, kai ateis kita bienalė. Gal vitrinoje bus pilna meškos kailių, o gal egiptietiško sfinksų? Sfinksų šių metų spalį nėra. Nebėra ir „Grill Brazil“, ir milžiniško rausvo indėno užpakalio. Yra gurmantį teigiamai vertinamas korėjiečių restoranas „Taste – JHK & DD's Place“ ir sunku pasakyti, ar tai ekspozicijos požiūriu geriau už minėtąją indėno kūno dalį. Nes dabar geriausias laikas apžiūrėti pusę bienalės – naktis, kai restoranas susineša savo pintus fotelius į vidų, kai išblėsta mėlyna dujinių šildytuvų liepsna ir naktiniai Vokiečių gatvės žiūrovai, tikėtina, nustumba, pamatę lange metalo objektus.

Kita ekspozicijos dalis – netoliese, Aušros Vartų gatvėje, galerijoje „AV17“; darbo laikas, žinoma, dieną. Dieninė ir naktinė bienalė, kaip koks vaikiškas popieriaus lankstinys. Ir dalyvių, ir geografijos išsiplėtimas nuteikia viltingai ir kreipia

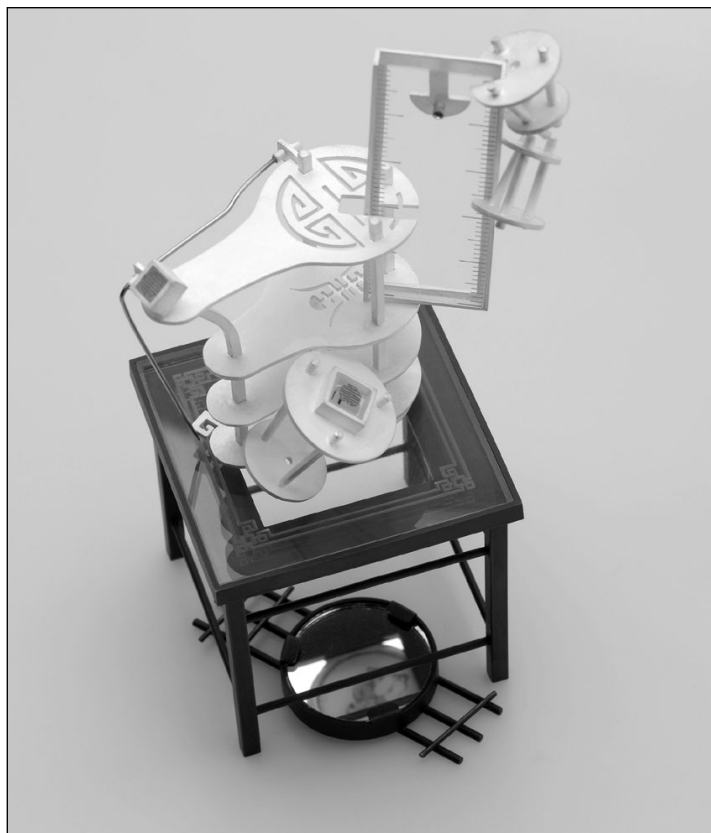
žvilgsnį į ateitį. Gal kita bienalė užims jau tris erdves? Gal dabar vėl laikas tekste užfiksuoti perspektyvas ir norus, o po dvejų metų pažiūrėti, kas iš to išėjo? Jei kalbam apie norus, tai visų pirma – tęstinumas. Kitos bienalės troškuly. Bienalės, galinčios kelti vis stipresnes „bangas“ ramios autorių kasdienybės stiklinėje. Tęstinumas ir drauge – kokybės bei kiekybės santykis. Kad dalyvių su stipriais darbais būtų dar (sakykim) trečdaliu daugiau, nes gausa pati savaime dar negarantuoja kokybės. Kad pinti krėslai ir indėnų kūno dalys neužgožtų naktinės ekspozicijos romantikos. Bet visa tai – ateityje, taip tikiuosi. O dabartyje, jau sakiau, dieninė ir naktinė ekspozicijos, tai akcentuoja netgi spalva. Galerijoje – ilgas juodas podiumas juodame fone, teikiantis prabangos ir prakilnumo eksponuojamiems kūriniais ir leidžiantis juos patirti tiesiogiai ir iš labai arti. Vitrinoje – balti stendai, stiklas, kuriantis atstumą. Juoda – balta, diena – naktis. Ir kiekvienoje iš ekspozicijų – ypač skirtingi savo stilistika, tačiau pasižymintys neabejotina menine kokybe kūriniai.

„METALOfonas“ šįkart – gausus, bet negarsus. Žodis, besitaikantis ne į instrumentą, o į foną. Metalofoną, kuris dabar susideda ne tik iš penkiasdešimties labai skirtingų darbų, bet ir iš penkiasdešimties istorijų. Ši bienalė turi potėmę – ne veltui ji vadinasi „METALOfonas: asmeniškai“. Nuo miesto (nes 2011-ųjų paroda eksploatavo Vilniaus temą) ji atsigręžia į žmones. Į tuos, kuriems metalas sudaro didesnę (o dažnai – ir geresnę) jų gyvenimo dalį. Besirenkantys metalą menininkai ne visuomet iš anksto žino, su kuo teks susidurti. Sudėtinga ir archetipinėmis asociacijomis apipinta medžiaga paklūsta tikrai ne kiekvienam, tačiau tie, kurie jį renkasi nuosekliai ir sąmoningai, nedaro to šiaip sau. Metalas reikalauja jėgos, atsivadavimo, kantrybės, energijos. Todėl autoriai šįkart pasakoja apie savo santykį su metalu ne vien tik darbais, o ir žodžiais.

Metalo kūrėjai pasakoja savo istorijas. Tiksliau – savo ir metalo romaną, kuris visuomet yra su laiminga pabaiga. Kai kada tas romanas – labai jausmingas, kaip švedės Anitos van Doorn: „Iš sidabro aš galiu sukurti paslaptį, galiu jį paslėpti naudojama oksidaciją ir paviršiaus redukciją, suteikti spalvų, kurios si dabrui paprastai nebūdingos, ir štai tave jau pagavo paslaptis, tu įsižiūri iš arčiau ir mėgini ją išsiaiškinti.“ Kartais griežtas: „Kodėl metalas? Kadangi tai nėra lengva. Greitai su juo nepadirbsi“, – teigia JAV menininkė Sondra Sherman, pristatydama sudėtingą plieninį objektą. Kai kada pasakojimas virsta įtaigia miniatiūra (esto Urmo Lūūs poetinė impresija). Kolumbijos menininkė Ana Cristina Berio sako: „Metalas yra juvelyrkos siela ir struktūra“. Man irgi kartais atrodo, kad juvelyrų siela – metalinė. Todėl taip knieti pažiūrėti, kaip metalas virsta žodžiais – ir kartais regisi, kad istorijos netgi įdomesnės už kūrinius, kartais jos harmoningai susilieja į vieną visumą, kartais – atveria netikėtą požiūrio kampą.

Netikėtas ne tik verbalinis autorių santykis su medžiaga. Penkiasdešimt autorių iš dvidešimties šalių metalą suvokia kaip kultūrinį kodą, kaip iššūkį metantį priešininką, kaip grožio ar paslapties nešėją, kaip įkvėpimo šaltinį, kaip nešiojamą gyvenimo istorijų talpyklą. Metalas derinamas su lapės kailiu (Vincent Pontillo-Verrastro), džinsu (Romualdas Inčirauskas), cementu (Tabitha Frost), nailonu (Birutė Stulgaitė, Billie Jean Theide), nagų laku, rasta objektais (Sandra Malaškevičiūtė, Robyn Galway, Serena Holm, Heidemarie Herb, Yoo Hyung Park). Metalas dažomas, raizgomas, liejamas, oksiduojamas. Jis poetiškas ir griežtas, skulptūrinis ir plokštuminis, spalvingas ir monochrominis, konkretus ir abstraktus, liūdnas ir šmaikštus. Šias priežybes vis dėlto tvirtai jungia medžiaga, kuri „METALOfono“ autoriams reikiama labai daug, tiesą sakant – viską.

Paroda veikia iki spalio 26 d.

Bifei Cao (Australija), „Ilgaamžiškumas“. 2013 m.

J. KUHNEN NUOTR.

Vienas lauke karys

Gintaras Zinkevičius, Kareivio dienoraštis: 1983–1985, Vilnius: Artbooks, 2014

Aleksandra Fomina

Gal kam nors sunku patikėti, bet ir šiais laikais socialiniuose tinkluose yra teigiančių, kad sovietinė kariuomenė buvo „išvaduojujanti armija“, išlaisvinusi Lietuvą nuo nacistų, o tarnavimas joje kančiose užgrūdindavo „tikrus vyrus“. Tokia nuomonė sklinda ne tik iš nostalgiją sovietmečiui jaučiančių asmenų (kurių dauguma tuomet dėl savo užimamos privilegijuotos padėties nepatyrė sistemos žiaurumo), bet ir iš jaunuolių, įtikėjusių autoritarinio režimo pranašumais. Demokratijos, informacijos sklaidos ir politinio skaidrumo amžiuje toks mąstymas atrodo protu nesuvokiamas, kaip ir tikrosios Rusijos kariuomenės, nedaug kuo besiskiriančios nuo sovietinės, Rytų Ukrainoje šiais metais vykdomi veiksmai. Matyt, kad patologus tikėti, gražiai supakuotas melas yra lengvesnis masalas nekritiškam protui nei sudėtinga, daugialypė, „neskani“ tiesa.

Informacijos apie SSSR praktikuotą smurto sistemą sklaidos laikais netrūksta ir tikinčių, kad sovietinėje kariuomenėje dominavusi valdymo sistema, žinoma kaip „dedovščina“ (pažodžiui išvertus – daugmaž „senių valdžia“, kur trumpiau tarnavę kareiviai besąlygiškai paklusta ilgiau tarnavusiems), yra būdinga kiekvienai kariuomenei kaip neatsiejama jos dalis – nors visi, susidūrę su tarnyba kitų Europos šalių kariuomenėje, galėtų nesunkiai patvirtinti, kad šis reiškinys ten yra netgi teoriškai neįmanomas. Gintaro Zinkevičiaus knyga „Kareivio dienoraštis“ su trumpais vaizdų komentarais ir puikia Agnės Narušytės įžanga yra vienas iš neįtikėtino svarbumo dokumentų, neleidžiančių tokioms pažiūroms plisti. Vis dar norintiems sovietinę kariuomenę idealizuoti, reikėtų „Kareivio dienoraštį“ atidžiai sklandyti, o įžangos tekstą mokyti atmintinai, kad išsąmonintų, jog į šią „vyrų mokyklą“ patekusiems „tekdamo iškęsti mušimus, kankinimus ir pažeminimus nesiskundžiant, dirbti visus juodus darbus ir tenkinti vyresnių kareivių norus. [...] mažai kas žinojo, kad daug kareivių mirėdavo ar nusižudydavo pirmaisiais tarnybos metais. O tie, kurie išgyvendavo, grįžę į civilinį gyvenimą kentėdavo nuo alkoholio ir depresijos, būdavo linkę smurtuoti ir sunkiai toleruodavo kitokį požiūrį.“ (p. 2)

Kadangi fotografavimas SSSR kariuomenėje, kaip ir dauguma dalykų sistemoje, buvo griežtai reglamentuojamas ir eiliniams draudžiamas, Zinkevičiaus albume žiaurumo išraiškos užfiksuotos daugiausiai tekste, o nuotraukose – vos įžiūrimos. Įžangos tekstas yra tarsi albumo „slaptas dugnas“, išsamiai paaiškinantis plika akimi nepastebimą

kareivių gyvenimo realybę, slypinčią už tariamai buitišką vaizdą. Iš žiūrinių į kadra veidų nesimato, kuris yra „gerasis“, o kuris „blogasis“, – dauguma dėvi tam tikras ne tik kariuomenei, bet ir visai sovietinei kasdienybei įprastas kaukes, iš kurių neįmanoma pamatyti nei sadišinių polinkių, nei baimės, nei psichologinės įtampos. Taip, kartais vaikai susipeša, bet juk čia – natūralūs, nekalti „berniukų žaidimai“ – tik štai gestas, kuriuo kareivis Matola užčiaupia burną kareiviui Probakui (jo latviška pavardė kone vienintelė parašyta lotyniškais raidėmis – autorius pagarbiai surašė nuotraukose, ypač portretinėse, užfiksuotų žmonių vardus, pavardes, kai kurių ir tėvavardžius), atrodo visai nejuokingas ir gerai ištreniruotas, kaip ir plėšri smurtaujančiojo veido išraiška. Apsimetinėjimas tiek įaugęs į kraują, kad tik žinant, jog smurtas kariuomenėje egzistavo kiekviename žingsnyje, gali jį pamatyti ir atskleisti iš detalių, pozų, gestų, laikysenos. Ir civiliniame gyvenime visi buvo verčiami apsimetinėti, meluoti, vaidinti, kad viskas gerai, gesinti nežmonišką įtampą neutraliomis „pasinėmis“ veidų išraiškomis, kad nepasitenkinimas netaptų dingstimi apkaltinti Tėvynės ir socializmo išdavyste...

Dvideidiškumą dažnai buvo net sunkiau pakelti nei fizinės smurto apraiškas, nuolatinį alkį, skurdą ir beprasmybę: „Užuot kovoję su priešu, kareiviai atlikinėjo beprasmes užduotis, kurias jiems priskirdavo dykinėjantys karininkai, o paskui marino laiką išradinėdami žiaurios pokštus“ (p. 2). Zinkevičiaus nuotraukos ir jas paaiškinantys komentarai puikiai atspindi tai, kas iš tikrųjų vyko SSSR: už taikos, ramaus gyvenimo fasado slypėjo didžiulis nerimas, baimė, absurdas ir tragizmas. Todėl jaunuoliams, nepatyrusiems sovietinės sistemos kasdienybės, būtina reikėti žinoti tų dienų nuotraukų kontekstą, nes vaizdai savaime atrodo gana nekalti. Vien pozų negrumbas ir sunkiai suvaldomos, tik kai kur veiduose atsispindinčios „negatyvios“ emocijos išduoda didžiulį kasdien patiriamą stresą, kurio gallo nesimatė ir nenusimatė.

Gintaro Zinkevičiaus nuotraukose ši sunkiai pakeliama atmosfera užmaskuota daugumą atvaizduojančiomis „dėmėmis“, kurios yra tyčinis profesionalaus fotografo triukas. Nešvarumai, migla, tarsi išsiliejęs miltuotas vanduo, paslaptinas „nuodingas“ švytėjimas, vortinkliai ar pamazgos išryškina, kaip kareivio dienos buvo vienodai „išpekiotos“ sunkiai pakeliamų emocijų, smurto, skurdo, purvo ir fizinio nuovargio. Dar labiau aptemdydavo jauseną žinojimas, kad vargstama dėl niekam nereikalingų, beprasmių, parodinių veiksmy: „6 val. mus pažadindavo ir kažkur bėgdavome maždaug vieną kilometrą. Vėliau, jei matydavo karininkai, kilnodavome rankas ir kojas ar-

ba visai kraipydavomės. Jei nebūdavo sniego, dar turėdavome pasivolioti ant žemės.“ (p. 112). Vadovybės žvilgsnis čia tampa lemiamu veiksmu: vergijoje viskas vyksta dėl to, kad nebūtum nubaustas neatitinkamas reikalavimų. Smurto hierarchijoje „Didysis Brolis“ egzistavo kiekvienam, netgi aukšto rango karininkai nesistengė dirbti, nes žinojo, kad tai beprasmiška. Jų pakumpusios figūros, persikreipusios nugaros byloja (p. 7) apie „parodinių“, fasadinį fizinį pasirengimą, vykdomą tik dėl akių. O ir praktinę tinklai, surūdiję laipteliai, vietoje ratų po mašinomis pakištos plytos, negrabi, šiurkšti, žmogui „nedraugiš-

ti iš tokios dabarties tik skaičiuojant, struktūruojant laiką: giminaitis pasakojo, kad blavią sąmonę išlaikė kiekvieno mėnesio gale tušinuku apibraudamas dar vieną iš 24 (būtent tiek mėnesių sudaro 2 tarnybos metus) kareiviško diržo skyliųčių.

Sovietiniam kareiviui kone vieninteliu įrankiu, sugrąžinančiu jam nors kiek individualumo ir primenančiu apie jo asmenybės egzistavimą, tapo fotoaparatas. Net neryškiose grupinėse nuotraukose (p. 83) aiškiai matyti, kaip varginančios rutinos iškankinti dvidešimtmečiai vaikinukai džiaugiasi dėmesiu, kaip atsigaua nors trumpam pakeitę įgrisusią kareivinių aplinką į atokvė-

fo veiksmu čia pat paverčiamas „nuogo karaliaus“ portretu, kai prarandamas valdingumo ir solidumo suteikiantis „lukštas“.

Skvarbiausias ir turbūt sąmoningiausias visame albume žvilgsnis – paties Zinkevičiaus „Autoportretas“ (p. 65) su ironijos kibirkštėlėmis akyse. Būtent neprilygstamas autorius humoras, sarkazmas ir kandumas tikriausiai tapo vienu iš svarbiausių veiksnių, padėjusių jam pačiam išsaugoti sveiką protą ir pagelbėjusių jį išsaugoti kitiems. Simboliškas grupės, kurioje jam teko groti, pavadinimas – „Ryšio patikrinimas“ – tapo puikia metafora tarpusavyje santykiams nustatyti. Kartu tai ir ryšio su pasauliu metafora: tvorą ir taisyklių apribotoje erdvėje vis dėlto egzistuoja kažkas, ko galima įsitverti ir laikytis sunkią akimirka. Šios fotografijos, galima spėti, įprasmino Zinkevičiaus būti tarnybos laikotarpį, kartu ir išskėlė begalę klausimų apie žmogiškumą ir žmones, kuriuos matai šalia kiekvieną dieną, bet negali pažinti: „Geras buvo mano toks draugas. Pasišnekėdavom apie viską. Tik niekada nesupratau, kodėl jam norėjosi būti jefreitorium?“ (p. 114).

Dabar albumo autorius galėtų šį košmarą aprašyti detaliau, – dėl dokumentikos ir šventos teisybės, kaip neretai daro savo užrašuose buvę tremtiniai ar partizanai, – bet pasirenka netraumuoti skaitytojo. Apie kasdienius išbandymus kalbama tik užuominomis, su šviesiu humoru, nesileidžiant į detales, nemėsinėjant skausmo: „...mus tada daužydavo ištiesai: ir automatais, ir spardydamo, ir visa ką“ (p. 1) – baisu ir įšivaizduoti, kas slypi už pastarosios frazės. Bet siaubo aprašymas nėra autoriaus tikslas, jis išsivaduoja nuo jo kurdamas šios absurdiškos „planetos“ kroniką: iš bespalvės, skurdo ir baimės kupinos realybės iškristalizudamas giliausiai slypintį branduolį. Fotografavimas suartina žmones tarpusavyje, gelbsti nuo visiško savęs praradimo, leidžia naudotis užslėptomis prasmėmis (apie tai išraiškingai kalba „nusikryžiuavusio“ kareivio nuotrauka, p. 54) ir jomis žaisti nepriklausomai nuo vadovybės, kuri jų niekada nepamatys, nes nemoka deramai įsižiūrėti. Prie disidentų veiklos nemažai prisidėjęs muzikas ir menininkas Vladimiras Tarasovas yra sakęs, kad prieš sistemą kovoję menininkai scenoje nemosavo vėliavomis šaukdami, kaip nekenčia komunizmo, bet rado gudresnių būdų perduoti šią žinią publikai. Juk būtent dviprasmybės, „slaptas dugnas“ ir užuominos, visa menininkų išmaniai išvystyta Ezopo kalba kadaise suvienijo mąstančius ir maištaujančius SSSR piliečius greičiau ir sėkmingiau nei atviras pasipriešinimas režimui, kurį valdžia „gesino“ vėlgį smurtu. Zinkevičiaus sudarytas „Kareivio dienoraštis“ yra puikus pavyzdys, kaip įmanoma šią kalbą įvaldyti net ir sunkiausiomis sąlygomis.

Iš knygos „Kareivio dienoraštis: 1983–1985“

AUTORIAUS NUOTR.

ka“ ir tarsi tik teoriškai pritaikyta, „smūgius mėgstanti“ sovietinė karinė technika (p. 43, 69, 91, 99) nesuteikė nė mažiausio šanso laimėti jokio karo. Šie nuotraukų epizodai nejuociomis priminė Viktoro Pelevino romane „Omonas Ra“ aprašytas sovietinių kosmonautų pratybas, kuriose „įrangą“ sudarė sudėvėtos antklodės, rėčiai, virvės, folijos gabalai ir kiti buitiniai daiktai, iš kurių buvo kuriamas skrydžių į kosmosą butaforija, reikalinga laikraščiuose spausdinamoms oficialioms nuotraukoms padaryti. O ir realių kareivių įgūdžiais valdyti ginklą niekas per daug nesirūpino: „Asmeniškai aš per tarnybą šaudžiau net tris kartus“ (p. 113).

Požiūris į „tėvynės gynėją“ atspindi net smulkmenose: kareivis tebėra svarbus tik popieriuose ir oficialiuose paraduose, o net minimaliausiu jo patogumu niekas nesirūpina. Beveidė masė tėra „suspenduoti kūnai“ (p. 7) be valios, tapatybės ir sielos, o jų kasdienybė – tik kankinantis „dabar“, įrašytas kareivio Zinkevičiaus eilėraštyje: „nėra nei ateities, nei praeities, tik tai šlykštus DABAR“ (p. 65). Kai kam pavykdavo psichologiškai išsivaduo-

pį gamtoje (p. 4), fotografuojasi net tualetuose ir prie šiukšlių (p. 101, 103). Net prastos kokybės nuotraukose matyti, kad veiduose atsispindi jausmai, žvilgsnis stiprus (p. 105), o emocijos autentiškos, neپردengtos melo (p. 97). „Nelegaliai“ akimirkas gaudantis fotografas Zinkevičius išnaudoja ir jautriausias akimirkas, kai žmogus yra labiausiai pažeidžiamas – išvargęs po nemiegotos nakties (p. 41), apsvaigęs (p. 85) ar kvailo šėlo užvaldytas (p. 43) – jis parodo tikrąją savo esybę. Tai labiausiai akivaizdu nuotraukų porose, kur tas pats kareivis nu-paveiksluotas su įprastine, kreiva, „dėl viso pikto“ išspausta šypsenele ir susimąstymo akimirka (p. 85). Nesunku pastebėti, kaip šie kareivių veidai skiriasi nuo sustingusių, parodinių, apsimestinau rimtų išraiškų klausant SSSR himno (p. 61) ar nuo vadų veidų, kuriems apsimestinės rimtumo ir solidumo minos jau tapo gumine, tarsi priaugusia prie veido kauke (p. 35), būdinga visiems SSSR (ir ne tik) valdininkams. Pasipūtęs, kažkuo panašus į viršuje kabantį Lenino portretą vado veidas sąmoningai negrabių fotogra-

Nenubaustas blogis

Nauji filmai – „Dingusi“

Živilė Pipinytė

Davidą Finčerį vis dažniau įsi-vaizduoju tarsi kino mikrochirurgą, bandantį išsiaiškinti, kur formuojasi žmonių santykiai, jų troškimai, polėgių motyvai, baimės. Tačiau neabejoju, kad laukiantys iš režisieriaus naujų „Septynių“ ar naujo „Kovos klubo“, pažūrėję „Dingusią“ („Gone Girl“, JAV, 2014), greičiau nusi-vils. Po „Zodiako“ ir „Socialinio tinklalapio“, regis, Finčeriu nebeįdomu sukurti žiūrovų įtaigiu, estetizuotu prievartos ir blogio reginiu ekrane, nors tamsių žmogaus sielos paslapčių naujame filme taip pat bus sukaupu. Man regis, Fincheris bene pirmasis iš didžiųjų šių dienų režisierių suprato, kad kino postmodernizmas baigėsi. Tačiau gerai išmoktos jo pamokos (pirmiausia – dviprasmiškumo) leidžia režisieriui artėti prie kitokios kino kalbos. Jis eina tuo pačiu keliu kaip ir daugelis filosofų, kurie atsisakę barokiškos (tarptautinės, pseudomokslinės ir pan.) kalbos siekia paprastumo ir bando kuo tiksliau suformuluoti mintį. „Dingusi“ – paprastas filmas. Kiekviename jo kadre – tik tai, kas būtina. Fincheris nenori stebinti, kurti vizualinių digresijų ar žaisti intertekstinių žaidimų. Postmodernistines įmantrybes jis paverčia kino pasisakymo kontekstu. Finčeriu šaltakraujiška blondinė ar dušo grindimis tekantis kraujas – nebe nuoroda ar užuomina į Hitchcocką, o tiesiog kino materija. Panašiai atsitinka ir su filmo

struktūra: režisieriui nebereikia vienintelės tiesos ieškančio tarpininko, tarkime, tyrėjo, „Dingusioje“ tiesos paieškos vyksta temos ir vaizdų lygmenyje, todėl tikrais režisieriaus bendraautoriais tampa operatorius Jeffas Cronenwethas ir muzikos autoriai Trentas Reznoras bei Atticusas Rosas. Pagalvojau, kad „Dingusios“ struktūra idealiai tiktų filmui apie nesenus pakaunės įvykius.

Pagal Gillian Flynn (ji ir filmo scenarijaus bendraautorė) romaną sukurta „Dingusi“ prasideda kaip trileris, bet Fincheris paspendžia spąstus ne tik žiūrovams: recenzentas joku būdu negali išduoti sužeto peripetijų. Tai – bene vienintelis atvejis, kai svarbu neprasitarti, nes antraip atimsi iš potencialaus žiūrovo ne netikėtumą ar tiesos atradimo malonumą, kurį jam parengė režisierius, bet savarankišką kelią į finalą – visos filmo kelionės tikslą. Klaidžiodamas kartu su „Dingusios“ personažais pabaigoje randi visai kitą filmą, nors pradžios ir pabaigos kadrai – beveik identiški: veidą dengiantys šviesūs Eimės (Rosamunde Pike) plaukai, glostomi jos vyro. Tačiau pabaigoje nepastebimas judesys (kamos, galvos?) atidengs moters žvilgsnį, kuris ir apibendrins beveik tris kino salėje praleistas valandas. Tik tai nereiškia, kad pagaliau bus rastas atsakymas. Greičiau atvirkščiai – tai dar vienas režisieriaus tiksliai suformuluotas klausimas.

Tad rašant apie „Dingusią“ teks

apsiriboti išeities tašku ir keliomis išvadomis. Vieną gražų rytą, per penktąsias vedybų metines, dingsta Niko Dano žmona. Grįžęs į namus Nikas randa tik katina, sudaužytą stiklinį stalą, kraujo pėdsakus ir iškart įtartina tuštumą. Palaipsniui įkalčių vis daugėja. Kartu auga ir policijos įtarimai, kad būtent Nikas nužudė ir gerai paslėpė žmoną. Vis dėlto ne tik įkalčiai, bet ir Niko prisiminimai atskleidžia vis daugiau faktų apie iš pirmo žvilgsnio idealią santuoką. Po ja slypi rutina, kuri abiem personažams – ambicingiems žurnalistams – tapo nepakeliama po to, kai bėgdami nuo ekonominės krizės jie atvyko į mažą provincijos miestelį.

Beno Afflecko kuriamas Nikas atrodo nesubrendęs ir nesolidus. Jis nuolat elgiasi ne taip – šypsosi per žmonos dingimui skirtą spaudos konferenciją, nesugeba paneigti Eimės dienoraštyje užrašytų faktų. Todėl nekeista, kad vyrą persekiojanti žiniasklaida sukuria iš jo pabaisą. Nors iš tikrųjų Nikas Danas yra tiesiog banalus nevykėlis.

Eimė tokia nebuvo niekad. Po to, kai tėvai aprašė jos vaikystę populiarioje knygoje, Eimė visą gyvenimą buvo garsenybė. Net ir dingusi. Žiniasklaida fiksuoja kiekvieną tyrimo akimirką, kuria versijas, jos sklinda iš įvairių televizijos šou. Ideali moteris perfekcionistė, ambicinga kūrėja, pasiaukojusi nevykėliui vyrui Manhatano gražuolė, patirianti smurtą žmona.... Žiniasklai-

da vis daugina tobulosios Eimės įvaizdžius, kurie, žinoma, taip pat siaubingai banalus, antraip neatitiktų auditorijos lūkesčių. Tačiau Rosamunde Pike meistriškai kuria distanciją tarp savo herojės ir jos tobulo įvaizdžio, nuolat priversdama suabejoti Eimės nuoširdumu ir vidine tvirtybe.

Kai jau atrodo, kad „Dingusi“ ima antrinti televizijos kanalo „Investigation TV“ filmams, pavyzdžiui, dokumentiniam serialui „Mano nužudymo istorija“, Fincheris keičia rakursą ir pradeda kitą pasakojimą, kuris atskleis paslaptį, slypinčią po visu tuo, ką filme matėme prieš tai. Iškart po „Dingusios“ peržiūros užsirašiau, kad perėjimas nuo vienos įvykių perspektyvos prie kitos atrodo per staigus, bet filmui „susigulėjus“ galvoje supratau, kad taip režisierius priverčia ir žiūrovus suabejoti nuosekliai suformuojamu įspūdžiu. Rodydamas dingimą Eimės akimis, kai ratas tarsi apsisuka, Fincheris dar kruopščiai paruoja šiuolaikinę santuoką ir neišvengiamą su ja susijusių iliuzijų žlugimą. Ką daryti, kai meilė nyksta, nuoskaudų daugėja, o gyvenimas kartu tampa beprasmiška prievole? Kai

persekioja mintis, kad viską reikia keisti iš esmės ir iškart?

„Dingusi“ baigiasi greičiau kaip juoda satyra, ir tai, be abejo, susiję su visą filmą Fincherio rutuliojamo žiniasklaidos motyvu. Režisierius neslepia kartėlio. Žurnalistai, televizinininkai, spaudos atstovai nuolat kišasi į Niko gyvenimą, persekioja ir jį, ir jo seserį dygne, teisia ir kaltina dar nesibaigus tyrimui ir neįvykus teismui. Kuo daugiau žurnalistai kalba apie tragediją, tuo fantasmagoriškiau ją rodo Fincheris. Žiniasklaida nuolat falsifikuoja tikrovę, kuria „stebuklus“, bėga priešais traukinį, tiki mistifikatoriais ir visiškais kvailiais, formuluoja idiotiškas išvadas, kurias skelbia damos – nuo šių tobulai nugrimuotų veidų net norėdamas nenuplėši pasitikėjimo savo teismu grimasos. Viena šiurpaušusių „Dingusios“ scenų – Beno interviu tokiai televizijos pitijai. Įdomu, kad advokatas, kuris padeda Benui pasirėngti laidai, iš tikrųjų moko jį vaidinti, apsimesti, meluoti. „Dingusioje“ suformuluota Fincherio dabarties diagnozė, žinoma, neguodžia, bet tiksliai konstatuoja ne tik filme rodomos visuomenės būseną.

Tarp festivalių

Naujo „Kino“ skaitymo malonumai

Didelė rudens „Kino“ dalis skirta festivaliams – jau buvusiams ir būsimiems. Aistė Račaitytė dalijasi Lokarno ir Vroclavo kino festivalių įspūdžiais, Živilė Pipinytė rašo apie Gdynės kino festivalyje pamatytus naujus lenkų filmus, bet feljetone abejoja, ar jų būtinai turi būti tiek daug: „Festivaliai pučiasi, rodo daugybę niekam nereikalingų filmų, rengia „industrijų“ susitikimus, kviečiasi kitų festivalių atstovus, tad neuostabu, kad svarbesni už filmus vis dažniau tampa įtakingi svečiai, jų kostiumai bei turistinės atrakcijos.“

Netrukus vilniečius užgrius dar viena festivalių banga. Šią savaitę prasideda festivalis „In Latino“, kuris pristatys ir įdomią Kolumbijos filmų programą. Į spalį pasislinko tradicinė Lenkų filmų savaitė. Jos programą žurnale pristato Izolda Keidošytė, ilgai lauktą savaitės viešnią – lenkų kino ir teatro aktorę Krystyną Jandą – kalbina Aneta Anra. Aktorė mieliai bendradarbiauja su lenkų moterų spauda, tad ir pokalbyje atsirado ne visai „kinematografiškų“ klausimų, pavyzdžiui, apie moters grožį. Spalio pabaigoje

Vilniuje prasidės „Nepatogus kinas“. Dokumentiniai šio festivalio filmai kasmet atspindi svarbiausias pasaulio problemas. Šįkart programos rengėjai akcentuoja karą, korupciją, diskriminaciją.

Lapkričio pradžioje pakvies „Scanorama“. Festivalis, kaip visada, masina ir iškiliais vardais, ir naujais atradimais, ir įdomiais susitikimais. Tradiciškai atradimą lietuvių žiūrovams žada jo retrospektyva – šiemet „Scanorama“ pristatys „Lėtojo kino“ klasiką Theo Angelopoulą. Apie graikų kino meistro kūrybą naujame „Kine“ rašo Narius Kairys. Jis aptaria režisieriaus politines pažiūras ir jo filmų originalumą, teigdamas, kad Angelopoulaso talentas – „konkrečius įvykius paversti poetiniais vaizdiniais, kuriuos galima suvokti įvairiapusiškai“.

Kitas išskirtinis režisierius, kuris šiame numeryje pristatomas „Iš arčiau“, – Davidas Fincheris. Jo naujas filmas „Dingusi“ ką tik pasirodė ekrane. Filmą recenzavo Aušra Kaziliūnaitė, o Ramūnas Pronckus apžvelgė amerikiečių re-

žisieriaus kūrybą ir aptarė svarbiausius jo stiliaus bruožus. Vieną jų įvardijo pats režisierius: „Netrukdyti medžiagai.“

Regis, tokį šūkį pasirinktų ir ne vienas dokumentinio kino kūrėjas. Su dokumentika susiję keli šio „Kino“ straipsniai. Santa Lingevičiūtė aptaria šiemet Karlovi Varuose pamatytus konkursinius dokumentinius filmus, Agnė Mackevičiūtė kalbina ten pat surengtos retrospektyvos autorius – britų kūrėją Beną Riversą. Živilė Pipinytė atsigrėžė į šios kino rūšies istoriją, norėdama pasiaiškinti dokumentinio kino ir tikrovės santykius. Vienas šio kino pradininkų Robertas Flaherty rėmėsi tikrovės stebėjimu, kitas – Dzigas Vertovas – siekė maksimalios „kino tiesos“. Jo principus po kelių dešimtmečių atgavino prancūzų *cinéma vérité* kūrėjai, kurie itin buvo pamėgę paslėptą kamerą. Tačiau dokumentinio kino nešėmia tik stebėjimas, todėl britų dokumentinio kino mokyklos kūrėjas Johnas Griersonas teigė, kad tikrovę būtina „dramatizuoti“, o gyvas lenkų dokumentinio kino klasikas Marcelis Łoziński visada pabrėžia

„tikrovės sutirštino“ principus. Straipsnį papildė trijų dokumentininkų – Dzigos Vertovo, Marcelio Łoziński ir Vitalijaus Manskio manifestai.

Į kino istoriją atsigrėžė ir Neriniga Kazukauskaitė. Straipsnyje „Ankstyvieji prancūzų kino teoretikai: koks ir kam egzistuoja kūnas kine“ ji rašo apie prancūzų avangardinio judėjimo – kino impresionizmo teoretikų bandymus apibūdinti kino vaizdo specifiką.

„Kino teatre“ Laima Kreivyte recenzuoja Jonathano Glazerio filmą „Po oda“, Gediminas Kukta – Asios Argento „Mergaitė su katiniu“, Ramūnas Pronckus – Patrico Hugheso „Nesunaikinami 3“, Vladas Rožėnas – Philippo Noyce'o „Siuntėją“, „Namų kine“ Pronckus trumpai, o kartais net piktai aptaria Wong Kar-Wai „Didįjį meistrą“, Joelio Hopkinso „Meilės punšą“, Marko Halfströmo „Pabėgimo planą“ ir Jaume Collet-Serra „Non-Stop“.

Nors dauguma lietuviškų premjerų dar prieš akis, ekrane jau pasirodė ilgai ir gausiai reklamuotas Igno Jonyno „Lošėjas“. „Lietu-

vių filmotekoje“ jį aptaria Paulina Pukytė. Recenzijos autorė nori lyginti „Lošėją“ su Cristi Puiu, Rainerio Wernerio Fassbinderio, Ridley Scotto filmais, bet, regis, pati to nenorėdama tik paryškina lietuviško filmo „antriškumą“. Agnei Mackevičiūtei abejonių sukėlė ir Ramūnės Rakauskaitės „Radviliada“ – šviečiamasis filmas vaikams ir jaunimui. Užtat visiškai netikėto lietuviško filmo pažadas nuskamba Jorės Janavičiūtės pokalbyje su režisiere Lina Lužyte, kuri Rumunijos sostinėje Bukarešte montuoja savo vaidybinį pilno metražo debiutą darbinu pavadinimu „Ar tu mane myli“. Dar žurnalas atsiveikina su iškiliais lietuvių aktoriais Eugenija Šulgaitė ir Donatu Banioniu, kurie, matyt, ne vienam ir įkvėpė meilę lietuvių kinui.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

Stiprūs žmonės, įsimenantys vaizdai

Artėja 14-oji Lenkų kino savaitė

Žvilė Pipinytė

Spalio 15–21 d. Vilniuje rengiama 14-oji Lenkų kino savaitė. Rengėjai – Lenkijos institutas Vilniuje siūlo 10 naujų (dauguma tik šiemet pasirodė ekranuose, dalis dar tik laukia premjeros) filmų ir iškilios lenkų aktorės Krystynos Jandos filmų retrospektivą. Savaitės programoje – įvairių kartų režisierių filmai, atspindintys kūrėjų norą kalbėti apie aktualius klausimus arba juos įvardyti, ir filmai, kurių autoriai gręžiasi į netolimą praeitį. Lenkų kūrėjus domina stiprios asmenybės, jų konfliktai su sistema ir savimi.

Andrzejiaus Wajdos filmas „*Valensa. Vilties žmogus*“ („*Waleśa. Człowiek z nadziei*“, 2013) pasakoja apie paprastą laivų statyklos elektriką, netikėtai tapusį „Solidarumo“ lyderiu. Wajdą, kuris judėjimo istoriją sekė nuo pat jo atsiradimo pradžios, ir šiame filme domina istorijos ir asmenybės santykis. Režisierius rodo, kaip jo herojus ima suvokti poreikį pasipriešinti sistemai, aiškinasi, kodėl būtent jis tapo lyderiu ir legenda. Filmas susitelkia į politinės Lecho Wałęsos kovos pradžią, kai Roberto Więckiewicziaus vaidinamam herojui nuolat reikia rinktis, ar tęsti kovą, ar saugoti šeimą, kurioje auga aštuoni vaikai. Wajda sukūrė kontroversišką istorijos pasirinkto žmogaus portretą, kurį papildė meistriskai atkuriamą Wałęsos aplinką – kasdienius nepriteklus patiriantį, bet vyrą palaikantį žmona (Agnieszka Grochowska), sekimo ir nerimo atmosferą tirštinantis saugumas, augantis darbininkų nepasitenkinimas valdžiai.

Wałęsos amžininkas buvo pulkininkas Ryszardas Kukliński, kurio istoriją filme „*Jack Strong*“ (2014) pasakoja Władysławas Pasikowski.

Filmo herojus – Liaudies Lenkijos armijos Generalinio štabo pulkininkas Ryszardas Kukliński, tapęs vienu sėkmingiausių CŽV agentų ir prisidėjęs prie sovietų imperijos žlugimo. Marcino Dorociński vaidinamam Kuklińskiui mintis perduoti slaptus Varšuvos karinio bloko dokumentus amerikiečiams gimė po to, kai pamatęs slaptus sovietų planus jis suprato, kad Lenkija bus tiesiog pasinaudota kaip kovų placdarmu. Būtent patriotizmas ir pavėrčia pulkininką šnipu. Pačioje filmo pradžioje parodęs, kas laukia pulkininko, jei sovietai jį susektų, režisierius atskleidžia herojaus pasirinkimo dramatiškumą.

Dar vieną stiprios asmenybės istoriją pasakoja Joanna Koss-Krauze ir Krzysztofą Krauzę filme „*Papusa*“ („*Papusza*“, 2013). Filmo herojė – romų poetė Bronisława Wajs, rašiusi Papuzos slapyvardžiu. Jos talentas buvo atrastas po Antrojo pasaulinio karo, tačiau liko nepastebėtas pačių artimiausių žmonių. Jie manė, kad aprašydama klajoklių čigonų gyvenimą poetė išduoda savuosius. „*Papusa*“ išsiskiria išpūdingais, senas fotografijas primenančiais vaizdais, kurių kine seniai neteko matyti. Tačiau labiausiai įsimena dramatiškas moters paveikslas, kurį sukūrė Papusą suvaidinusi Jowita Budnik.

Ryszardas Bugajskis filme „*Uždaroji sistema*“ („*Układ zamknięty*“, 2013) grįžta į visai netolimą praeitį. Filmo scenarijus pagrindu tapo Lenkijoje vis dar prisimenama byla, kai trys verslininkai buvo neteisčiai apkaltinti nesumokėję mokesčių ir prarado turtą bei gerą vardą. Vėliau jie buvo išteisinti, bet liko sužlugdyti materialiai ir psichiškai. Regis, demokratiškoje Lenkijoje juos turi saugoti ir valstybė, ir tei-

singumo sistema, bet atsitinka atvirkščiai. Prokuroras Kužava (Janusz Gajos) sumanė atimti pelningą verslą ir todėl sufabrikuoja jiems bylą.

Vienas originaliausių savaitės filmų – Wojciecho Smarzewskio ekranizuotas Jerzy Pilcho romanas „*Stiprusis angelas*“ („*Pod mocnym aniołem*“, 2014). Pilcho proza – išsūkis bet kuriam režisieriui, bet Smarzewskui pavyko perteikti knygoje pavaizduotą alkoholio pragarą. Filmo herojus – rašytojas Jeżis (Robert Więckiewicz) – nuolat sugrįžta į baltosios karštligės ištiktų alkoholio gydyklos skyrių. Rašytojo sąmonės srautą Smarzewskis pavėrčia šokiruojančių vaizdų kaleidoskopu, kur nelieka tiesių veiksmo linijų, suyra laiko supratimas ir materializuojasi degradaciją stebintis vidinis rašytojo „aš“. Kartu tai filmas apie kūrybą, kovą ir amžiną menininko bandymą išplėsti intelektualinio bei jutimų pažinimo ribas.

Jauniesiems žiūrovams skirtas Roberto Gliński „*Akmenys apkasams*“ („*Kamienie na szaniec*“, 2014) – chrestomatinės Aleksandro Kamiński knygos ekranizacija. Filmo herojai – trys Varšuvos abiturientai, kurių suaugusio gyvenimo viltis sugriovė Antrasis pasaulinis karas. Karo metų kasdienybė Aleką, Zošką ir Rudą pavėrčia kovotojais, sąmoningai aukojančiais asmeninį laimę ir meilę.

Drastiškas Annos Kazejak „*Pažadai*“ („*Obietnica*“, 2014) – apie šiuolaikinius paauglius, kuriems namuose dažnai stinga meilės ir supratimo. Jausmų tuštuma pastūmėja pagrindinę filmo heroję Lilą į nusi-kaltimą. Paauglė reikalauja, kad neva ją išdavęs Janekas nužudytų ją, su kuria jis buvo neištikimas Lilai.

Vienas geriausių šiuo metų Gdynės kino festivalio filmų – debiutan-

„Stiprusis angelas“

to Krzysztofo Skonieczny „*Hardkor Disko*“ (2014) – mišlingas, pretenzingas, bet ilgai „nepaleidžiantis“. Jo herojus Marcinas, kaip pats sako, yra „ieškantis“. Vieną vakarą jis atsiduria prie sėkmingo architekto ir teatro dailininkės namų durų, suartėja su jų dukra, o paskui žiauriai nužudo abu merginos tėvus. Kodėl taip atsitiko, režisierius neaiškina. „*Hardkor Disko*“ siužetas primena Piero Paolo Pasolini „*Tcoremą*“, filme gausu ir užuominų į kitus režisierius. Tačiau narkotikų svaigulio ir didmiesčio euforijos persmelktos Varšuvos vizija jame sufleruoja apie naują lenkų kino talentą.

Tokiu talentu jau pripažintas Tomasz Wasilewski, kurio daugybės festivalių apdovanotame filme „*Plaukiantys dangoraižiai*“ („*Płynące wieżowce*“, 2013) prabylama apie homoseksualumą. Filmo herojus, jaunas plaukikas Kuba netikėtai pačiam sau įsimyli vakarėlyje sutiktą Michalą. Kubai šis jausmas tampa didžiuliu išbandymu: jis gyvena su Silvija, kuri laukiasi kūdikio. Vaikinas bijo ir nemoka prisipažinti jai ir motinai, kas atsitiko. Tačiau būtent jausmas Michalui išvaduoja Kubą iš kasdienybės rutinos, suteikia jausmų pilnatvę. Wasilewski subtiliai analizuoja savo personažų jausmus, jų neteisdamas ir neironizuodamas.

Lenkų kino savaitė suteiks galimybę pamatyti bene patį sėkmingiausią pastarųjų metų lenkų filmą. Tai Paweło Pawlikowskio „*Ida*“ (2013) – kuklus, kamerinis, nespaltotas filmas. „Idos“ veiksmas nukelia į 7-ojo dešimtmečio pradžios Lenkiją. Aštuoniolikmetė našlaitė Ana užaugo vienuolyno prieglaudoje ir rengiasi priimti išduos. Tačiau prieš tai ji turi įvykdyti vienuolyno vyresniosios valią: susipažinti su vicintele savo giminaite Vanda. Kadaiše įtakinga prokurorė, praminta „*kruvinąja Vanda*“, iškart pareiškia, kad iš tikrųjų Ana yra žydė Ida – per karą žuvusios jos sesers dukterė. Jos važiuoja į kaimą, suranda Idos tėvų namus. Vanda įsitikinusi, kad per karą žydus slėpęs dabartinių šeiminkų tėvas pats juos ir nužudė. Pawlikowski rūpi ne tik Vanda (Agata Kulcska), kuri netrukus patį suves sąskaitas su gyvenimu, bet ir Ida (debiutantė Agata Trecchowka). Pawlikowski filmą ir konstruoja kaip dviejų stiprių asmenybių susidūrimą. Tikrasis išbandymas Idos dar tik laukia. Mergina turės pasirinkti, būti vienuole Ana ar Vandos dukterėčia Ida. Asketišką „Idos“ pasakojimą papildė nostalgiki, intensyvūs, prisodrinti detalių, šviesos ir šešėlių žaismo, juodos, baltos ir pilkos atspalvių vaizdai.

Rodo TV

Kai gali padėti neištikimybė

Paskutiniaisiais dešimtmečiais sportas ir pas mus tapo pelningu verslu, juk neatsitiktinai televizijos transliuoja net kokiam nors Lietuvos užkampyje vykstančias provincijos komandų varžybas. Tačiau nepamiršta ir sovietinių sporto funkcionierių patirtis, ideologizuojant ir idealizuojant lietuvių sportininkų pergales. Tai persmelkė net sporto komentatorių žodyną. Kai netyčia pataikau ant sporto žinių, nesvarbu, koks būtų kanalas, visad girdžiu apie tai, kad lietuviai kažką „palaužė“, „sutriuškino“ ar dar kaip kitaip susidorojo su varžovais. Jei ateiviai klausosi lietuviškų sporto laidų, jie, ko gero, įsivaizduoja, kad čia stadione nuolat liejasi kraujas ir lūžta kaulai. Tokio begėdiškai kičinio patriotizmo, kaip kad liaupsinant sportininkus, niekur daugiau neišgirsi. Ypač kai, dalyvaudant laimīgiems miestelėnams ir televizijai, pasitinkami iš kokių nors žaidynių sugrįžę sportininkai. Tačiau daugiau už žodžius apie mentalitetą pasako-

„Pinigai dvim“

kokia nors iškalbinga detalė. Mes su šuniuku mėgstame pasivaikščioti prie Neris. Ten olimpiečių garbei neseniai pervadintoje gatvėje įsikūrusi kažkokia sporto organizacija. Kelerius jos vartus iš visų pusių „puošia“ perspėjimai, kad šunis teritorijoje vedžioti griežtai draudžiama. Niekad nemačiau, kad koks nors šuo ar jo šeimininkas kėsintųsi į šią teritoriją. Bet toks jau, matyt, tų sporto funkcionierių mentalitetas – visada malonu ką nors uždrausti ir pasijusti visagaliui. Tada gali bent trumpam pamiršti nesvarius sportininkų darbelius, kurie vis iškyla į paviršių, – parduotus mačius ir kitokias „gudrybes“. Juk korrupcija – sporto kasdienybė.

D.J. Caruso 2005 m. filme „*Pinigai dvim*“ (TV3, 12 d. 23.45) sėkmin-

gą karjerą padaręs futbolininkas Brendonas (Matthew McConaughey) po traumos priverstas ieškoti naujo darbo. Jis prisimena buvęs trenerį Volterį (Al Pacino). Šis kadaise siūlė Brendonui piniginę aferą. Brendonas tampa ekspertu ir dažnai spėja, kas bus nugalėtojas. Abu vyrai pradės pavojingą žaidimą, kuris atneš milijonus. Brendonas taps televizijos žvaigžde, tačiau anksčiau ar vėliau bus priverstas suprasti, kad Volteris juo manipuliuoja. Netvirtinu, kad „Pinigai dvim“ – nuostabus filmas, bet aktoriai pasistengė, kad ilgam įsimintume manipuliavimo mechanizmus. Sporte to tikrai nestinga.

„Snobo kine“ (TV1, šįvakar, 10 d. 22.40) taip pat apie sportą – Tomo Hooperio (to, kuris sukūrė „*Karaliaus kalbą*“ ir dainuojančius „*Vargdienius*“) filmas „*United*“ „*prakeikimas*“ (2009). Jis perkelia į tuos laikus, kai futbolą žaidė ne trumpikes ir kokiems nors tualeto reikmenis reklamuojantys gražuoliai ar besikan-džiojantys neurotikai, o kieti vyrai, ir sporto klubai dar nepriminė sėkmingų korporacijų. Tai biografinis

filmas apie legendinį futbolo trenerį Brianą Clough (filme jį suvaidino Michaelas Sheenas). Bet filmas ne tik apie sportą. Jis apie meilę futbolui. Futbolo nesuprantu, meilės jam – taip pat, bet abu „United“ „prakeikime“ parodyti meistriskai.

Lasse Hallströmas garsėja pasakojimais apie meilę. Operatorius Svenas Nykvistas nufilmavo ne vieną Ingmaro Bergmano filmą. Jų „*Tema pokalbiui*“ (TV1, 14 d. 21 val.) surakta 1995-aisiais, tad gal pasirodys naivoka, nors scenarijų parašė po „*Telmos ir Luizos*“ išgarsėjusi Callie Khouri. Filmo herojė Greis (švytinti Julia Roberts) užaugo turtingoje šeimoje, sėkmingai ištekejo ir turi talentingą dukrelę. Gyvenimas teka ramiai, nors moterį graužia mintys, kad ji neįgyvendino savo profesinių ambicijų. Greis sužino, kad vyras (Dennis Quaid) jai neištikimas, jį nusprendžia pakeisti gyvenimą. Dabar tokia keičianti gyvenimą moteris tapo ne tik spalvotų žurnalų, bet ir rožinės literatūros banalybe, bet siūlau šįkart pasi-kliauti nostalgija.

Didžioji šiuolaikinio kino dalis

skirta, deja, nenorintiems subręsti. Jiems televizijos geriausiu laiku rodo animacinius pilnametražius filmus. Nenustebau šios nakties TV3 anonse prie 10 d. 00.50 rodomo Peterio Hedgoso filmo „*Keistas Timočio Gryno gyvenimas*“ (2012) radeš magišką prierašą „Filmas visai šeimai“. Tiesiog negaliu nesidžiaugti, kad penktadienio naktį visa šeima žiūrės filmą apie porą, kuri prarado viltį turėti vaiką. Jie nusprendžia aprašyti savo trokštamą kūdikį ir pakasa jo aprašymą po medžiu. Tą pačią naktį šeimos namuose pasirodo berniukas Timotis...

Visai kitokią pasaką LNK žiūrovams sekmadienio vakarą (12 d. 21.45) paseks prodiuseris Timuras Bekmambetovas ir režisierius Chri-sas Gorakas. Jų filmas „*Tamsiausia valanda*“ (2011) pasakoja apie keturis amerikiečių turistus, kurie atsiduria viename Maskvos bare kaip tik tada, kai miestą užpuola ateiviai iš kosmoso. Amerikiečiai, žinoma, neliks be darbo, nors įtartinau tuščių Kremlių vargu ar verta gelbėti.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

„Dingusi“

Savaitės filmai

Bėgantis labirintu ***

Režisieriaus debutanto Weso Ballo filmas – dar vienas mokslinės fantastikos kūrinys apie bauginančią ateitį, skirtas paaugliams. Jis pasakoja apie gigantiško labirinto supamą kaimą, kuriame gyvena paauglių grupė. Jau trejus metus filmo herojai bando čia išgyventi, laikydamiesi griežtų taisyklių. Kiekvienas turi apibrėžtą vaidmenį: vieni tyrinėja galimybes išėiti iš labirinto, kiti rūpinasi saugumu, dar kiti – kasdieniais reikalais. Nė vienas iš jų neprisimena gyvenimo prieš atsirandant labirintui, nežino, kodėl jis atsirado, kodėl yra įkalinti kaime. Viskas pradeda keistis, kai pasirodo Tomas. Kartu su juo grūna trapi pusiausvyra, atsiranda mirtis, bet kartu ir pirmas realus šansas atgauti laisvę. Vaidina Dylan O’Brien, Aml Ameen, Ki Hong Lee, Blake Cooper, Thomas Brodie-Sangster, Will Poulter, Dexter Darden, Kaya Scodelario (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Dar kartą, iš naujo ***

Jei pavyko „Kartą“, turėtų pavykti ir vėl. Išgarsėjęs filmu apie Dublino gatvėse susitikusius ir vienas kitą pamilusius muzikantus, Johnas Carney'is sukūrė beveik savo 2006 m. kūrinio perdirbinį. Vėl matome jautrius muzikantus, kurie savo jausmus išreiškia muzika. Tik šįkart abu filmo herojai gyvena Niujorke. Denas (Mark Ruffalo) – buvusi šou verslo legenda, o Greta (Keira Knightley) – muzikantė, buvusi roko žvaigždės mylimoji. „Buvusiais“ būti nelengva, tad atsitiktinis susitikimas abiem suteiks šansą – kartu įrašyti debiutinį Gretos albumą. Jie neturi nei pinigų, nei profesionalių muzikantų, bet tai visai nesvarbu. Garso įrašymo studija taps visas Niujorkas. Taip pat vaidina Hailee Steinfeld, Adam Levine, James Corden, Catherine Keener, Mos Def (JAV, 2013). (Vilnius)

Dingusi ****

Naujas Davido Fincherio filmas, sukurtas pagal Gillian Flynn romaną, prasideda kaip trileris, baigiasi kaip satyra. Pasakodamas istoriją apie žmogą, dingusį per penktąsias vestuvių metines, režisierius aiškinaš Eimės (Rosamunde Pike) ir Niko (Ben Affleck) Danų santuokos ypatybes, aptaria pastaraisiais metais JAV sudrebinusią ekonominę krizę, – jos aukomis galima vadinti ambicingų žurnalistų porą, priverstą ieškoti užuovėjos provincijos užkampyje, – analizuoja šiuolaikinės santuokos būseną apskritai ir tyčiojasi iš lengvai žmonėmis manipuluojančios žiniasklaidos: būtent ji žmogus nužudymu pirmiausia apkaltina vyrą. Vis dėlto Fincheris nebūtų Fincheris, jei nesugebėtų visą filmą išsaugoti bauginančio dviprasmiškumo ir nustebinti netikėtomis išvodomis (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Mėnesienos magija ****

Naujausias Woody Alleno filmas perkels į 3-iojo dešimtmečio Prancūziją. Kinas Vei Lin Su yra garsiausias savo laikų iliuzionistas, bet mažai kas žino, kad po šiuo scenos įvaizdžiu slepiasi arogantiškas anglas Stenlis Kraufordas (Colin Firth). Labiausiai jis nekenčia įvairaus plauko spiritistų. Įkalbėtas draugo, Stenlis su specialia misija vyksta į Prancūzijos Rivjerą. Apsimetęs turtingu verslininku jis turi demaskuoti gražios moters – mediumo Sofi (Emma Stone) apgavystes, esą dama apsimeta mokanti skaityti mintis ir bendrauti su dvasiomis. Tačiau Stenlio užduotį komplikuoja netikėti jausmai Sofi ir jos ypatingi sugebėjimai. Taip pat vaidina Simon McBurney, Hamish Linklater, Eileen Atkins, Marcia Gay Harden (JAV, 2014). (Vilnius)

Po oda ****

Pagal Michelio Faberio romaną sukurtu filmo paslaptina herojė (Scarlett Johansson) važinėja Škotijos keliais ir medžioja vienišus vyrus, keliaujančius autostopu. Pakviečia juos į mašiną, paskui – į savo namus. Sugundyti į įdomios moteris keleiviai yra užmigdomi ir pervežami į atokią fermą, kur jų laukia šokiruojantis ir žiaurus likimas. Kas ji yra – tiesiog žiauri būtybė ar atvykėlė iš kitos planetos? Jonathano Glazerio filmas sulaukė prieštarų vertinimų: vieni jį vadina šedevru, kiti – nevykusiu Davido Lyncho mėgdžiojimu (Šveicarija, D. Britanija, JAV, 2013). (Vilnius)

***** – šedevras, **** – pasižūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, * – jei turite daug laiko, * – nickalas

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

10–16 d. – Aleksandras ir baisiai, labai siaubingai nesėkminga diena (JAV) – 11, 13, 15, 17, 19, 21 val.
 10 d. – Drakula. Pradžia (JAV) – 11, 13, 15, 16, 18.30, 21.30; 11–16 d. – 11, 13, 15, 16, 18.30, 20.45
 10–16 d. – Teisėjas (JAV) – 11.30, 14.30, 17.45, 20.45
 11 d. – G. Verdi „Makbetas“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropolitenos operos – 19.55
 10 d. – Gustavo nuotykių (rež. V. Lekavičius, A. Gričius) – 19 val.
 11 d. – filmas koncertas „One Direction. Where We Are“ – 15 val.
 10–16 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 11.45, 14.15, 16.45, 19.15, 21.45
 10, 13–16 d. – Anabelė (JAV) – 14, 16.15, 18.50, 21.15; 11, 12 d. – 11.30, 14, 16.15, 18.50, 21.15
 10, 13–16 d. – Dingusi (JAV) – 15, 18.20, 21.30; 11, 12 d. – 11.45, 15, 18.20, 21.30
 10 d. – Bėgantis labirintu (JAV) – 12.15, 15.15, 21.15; 11 d. – 12.15; 12–16 d. – 12.15, 15.15, 18.15, 21.15
 10–16 d. – Dėžinukai (3D, JAV) – 11.15, 13.30, 18.10
 10, 13–16 d. – Dėžinukai (JAV) – 14.15, 15.45; 11, 12 d. – 12, 14.15, 15.45; Darbo balius (Rusija) – 19.10, 21.40; 15 d. – 21.40
 10, 13–16 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 16.30; 11, 12 d. – 12.15, 16.30
 10–16 d. – Ekvalaizeris (JAV) – 14.30, 20.30
 11, 12 d. – Amazonės džiunglės (JAV) – 12.30
 10–16 d. – Radviliada (rež. R. Rakauskaitė) – 14.45; Nematomas frontas (Lietuva, Švedija, JAV) – 17 val.
 Apsimeskim farais (JAV) – 18 val.
 Meilės pusiausvyra (JAV) – 20.15
 Sumišę jausmai (JAV) – 18.40
 Dar kartą, iš naujo (JAV) – 21 val.

Forum Cinemas Akropolis

10 d. – Drakula. Pradžia (JAV) – 11.15, 13.45, 16.20, 18.50, 21.15; 11–16 d. – 11.15, 13.45, 16.20, 18.50, 20.50
 10–16 d. – Aleksandras ir baisiai, labai siaubingai nesėkminga diena (JAV) – 11.30, 13.30, 15.40, 17.40, 19.40, 21.40
 Teisėjas (JAV) – 12, 15.10, 18.20, 21.10
 10 d. – Gustavo nuotykių (rež. V. Lekavičius, A. Gričius) – 19 val.
 11 d. – filmas koncertas „One Direction. Where We Are“ – 15 val.
 10, 13–16 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 10.35, 13, 15.30, 18.10, 20.40; 12 d. – 10.35, 18.10, 20.40
 10 d. – Anabelė (JAV) – 12.15, 16.10, 21.20; 11, 12 d. – 12.15, 19.20, 21.20; 13–16 d. – 12.15, 16.10, 19.20, 21.20
 10–16 d. – Dingusi (JAV) – 11.40, 14.50, 18, 21 val.; Dėžinukai (JAV) – 10.25, 15 val.; Dėžinukai (3D, JAV) – 12.35, 17.15; Darbo balius (Rusija) – 19.30, 21.50
 10, 13–16 d. – Ekvalaizeris (JAV) – 13.20, 21.30; 12 d. – 21.30
 10–16 d. – Bėgantis labirintu (JAV) – 10.45, 16.50, 18.40
 11, 12 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 10.15
 10–16 d. – Nematomas frontas (Lietuva, Švedija, JAV) – 14.40

„Skalvijos“ kino centras

13 d. – Pasimatymas (Prancūzija) – 17 val.; 14 d. – 19.10

13 d. – Dalelių karštinė (JAV) – 18.40; 14 d. – 17.10; 15 d. – 16.30
 13 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 20.40; 14 d. – 19.10; 16 d. – 16.30
 10 d. – 9-asis tarptautinis trumpų filmų festivalis „Vilniaus kino šortai 2014“ – 17, 19, 21 val.; 11, 12 d. – 15, 17, 19, 21 val.
Ciklas „Karlsono kinas“
 11 d. – Mama, aš tave myliu (Latvija) – 13 val.
 12 d. – Tavo grožis nevertas nieko (Austrija) – 13 val.
 13 d. – Seansai senjorams. Mėnesienos magija (JAV) – 15 val.
Lenkų kino savaitė
Krystynos Jandos filmų retrospektyva
 15 d. – Žmogus iš geležies (Lenkija) – 18.30
 15 d. – Hardkor disko (Lenkija) – 21.20
 16 d. – Plūduriuojantys dangoraižiai (Lenkija) – 19 val.
 16 d. – Pažadas (Lenkija, Danija) – 20.50

Pasaka

10 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 21 val.; 11 d. – 20 val.; 12 d. – 18.45, 21.15; 13 d. – 18.30, 20.45; 14 d. – 19.15, 21.30; 15, 16 d. – 19.15, 22 val.
 10 d. – trumpų filmų festivalis „Vilniaus kino šortai 2014“ – 16, 18, 20 val.; 11, 12 d. – 14, 17, 19, 21 val.
 10 d. – Mėnesienos magija (JAV) – 22 val.; 11 d. – 22.15; 13 d. – 18 val.; 14 d. – 19 val.; 15, 16 d. – 17.15
 10 d. – Nematomas frontas (Lietuva, Švedija, JAV) – 15, 21.30; 12 d. – 16 val.; 15 d. – 19 val.; 16 d. – 15, 21.45
 10 d. – Mergaitė su katinu (Italija) – 19 val.; 11 d. – 21.30; 12, 13 d. – 20.30; 14 d. – 17.30; 16 d. – 19.30
 11, 12 d. – Nono, berniukas Zigzagis (Nyderlandai, Belgija, D. Britanija, Prancūzija) – 12.45
 11 d. – Šefas ant ratų. Virtuvė Los Andže (JAV) – 14.45; 14 d. – 21.15
 11 d. – Radviliada (rež. R. Rakauskaitė) – 17.15; 14 d. – 19.30
 13 d. – Teisėjas (JAV) – 20 val.; 14 d. – 21 val.; 15, 16 d. – 21.30
 14 d. – Dar kartą, iš naujo (JAV) – 17.15; 16 d. – 15.15
 15 d. – Po oda (D. Britanija, JAV, Šveicarija) – 21 val.
Tarptautinis vaikų ir jaunimo festivalis
 11 d. – Finas (Nyderlandai) – 13 val.
 11 d. – Bekas (Švedija, Suomija, Irakas) – 15 val.
 11 d. – Casa grande (Brazilija) – 17.45; 16 d. – 17 val.
 11 d. – Mateo (Kolumbija, Prancūzija) – 16 val.; 14 d. – 17 val.
 12 d. – Taina – Amazonės legenda (Brazilija) – 13 val.
 12 d. – Feliksas (Pietų Afrika) – 14.45
 12 d. – Aš ir Zoja (Šveicarija) – 16.45
 12 d. – Nugalėtojai (Prancūzija) – 15 val.
 12 d. – Tavo grožis nevertas nieko (Austrija) – 18.30
 13, 15 d. – #Čikagos mergina: socialinis tinklas kovoje prieš diktatorių (JAV, Sirija) – 17 val.
 13 d. – Mama, aš tave myliu (Latvija) – 18.45
Lenkų kino savaitė
 15 d. – Turtinė padėtis – 18 val.
 15 d. – Stiprusis angelas – 20 val.
 16 d. – Hardkor disko – 18 val.
 16 d. – Valensa. Vilties žmogus – 19.45

Ozo kino salė

10 d. – Darbo balius (Rusija) – 17 val.
 10, 16 d. – Žigolo (JAV) – 18.45
 11 d. – Nematomas frontas (Lietuva, Švedija, JAV) – 15.30; 14 d. – 18.45
 11, 16 d. – Radviliada (rež. R. Rakauskaitė) – 17 val.
 11, 15 d. – Ekskursantė (rež. A. Juzėnas) – 18.45
 14 d. – Atostogos (D. Britanija) – 17 val.
 15 d. – Samsara (JAV) – 17 val.

11, 16 d. – Radviliada (rež. R. Rakauskaitė) – 17 val.
 11, 15 d. – Ekskursantė (rež. A. Juzėnas) – 18.45
 14 d. – Atostogos (D. Britanija) – 17 val.
 15 d. – Samsara (JAV) – 17 val.

KAUNAS

Forum Cinemas

10 d. – Drakula. Pradžia (JAV) – 11.30, 13.45, 16.20, 19.30, 21.15, 23.20; 11 d. – 11.30, 13.45, 16.20, 21, 23.20; 12–16 d. – 11.30, 13.45, 16.20, 19.30, 21 val.
 10, 11 d. – Teisėjas (JAV) – 13, 15.20, 18.10, 21.30, 23.10; 12–16 d. – 13, 15.20, 18.10, 21.30
 10–16 d. – Aleksandras ir baisiai, labai siaubingai nesėkminga diena (JAV) – 10.50, 12.55, 17.10, 19.10
 11 d. – G. Verdi „Makbetas“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropolitenos operos – 19.55
 10 d. – Gustavo nuotykių (rež. V. Lekavičius, A. Gričius) – 19 val.
 11 d. – filmas koncertas „One Direction. Where We Are“ – 15, 15.20
 10 d. – Anabelė (JAV) – 16.10, 18.30, 21.20, 23.40; 11 d. – 18.30, 21.20, 23.40; 12–16 d. – 16.10, 18.30, 21.20
 10, 11 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 11.20, 15.50, 21.40; 11 d. – 11.20, 15.50, 18.30; 12–16 d. – 11.20, 15.50, 18.30, 21.40
 10, 12–16 d. – Dingusi (JAV) – 13.10, 18.20, 21.10; 11 d. – 18.20, 21.10
 10, 12–16 d. – Dėžinukai (JAV) – 10.30, 15 val.; 11 d. – 10.30
 10, 12–16 d. – Dėžinukai (3D, JAV) – 12.45, 17.15; 11 d. – 12.45
 10–16 d. – Bėgantis labirintu (JAV) – 10.40, 18 val.; Ekvalaizeris (JAV) – 20.30
 10, 11 d. – Gelbėk mus nuo pikto (JAV) – 23.30
 10–16 d. – Amazonės džiunglės (JAV) – 11.10
 Amazonės džiunglės (3D, JAV) – 13.20
 10–16 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 16 val.; 11, 12 d. – 11, 16 val.
 10–16 d. – Nematomas frontas (Lietuva, Švedija, JAV) – 13.40; Apsimeskim farais (JAV) – 20.45; Meilės pusiausvyra (JAV) – 14.50

KLAIPĖDA

Forum Cinemas

10, 12–16 d. – Drakula. Pradžia (JAV) – 11.30, 13.45, 16, 20.30, 21.10; 11 d. – 11.30, 13.45, 16, 19.45
 10, 12–16 d. – Aleksandras ir baisiai, labai siaubingai nesėkminga diena (JAV) – 11.15, 15.45, 17.45, 19 val.; 11 d. – 11.15, 15.45, 19 val.
 10–15 d. – Teisėjas (JAV) – 12.40, 15.40, 18.40, 21 val.; 16 d. – 15.40, 18.40, 21 val.
 11 d. – G. Verdi „Makbetas“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropolitenos operos – 19.55
 10 d. – Gustavo nuotykių (rež. V. Lekavičius, A. Gričius) – 19 val.
 11 d. – filmas koncertas „One Direction. Where We Are“ – 15 val.
 10 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 10.40, 13.15, 21.55; 11–16 d. – 10.40, 13.15, 18.15, 21.55
 10–16 d. – Dingusi (JAV) – 13.10, 18.40
 Anabelė (JAV) – 16.20, 18, 21.50
 10, 12–16 d. – Bėgantis labirintu (JAV) – 15.25, 20.30
 10–16 d. – Dėžinukai (3D, JAV) – 12.15, 16.45; Dėžinukai (JAV) – 10.30, 14.30
 10, 13–16 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 13 val.; 11, 12 d. – 11, 13 val.
 10–16 d. – Amazonės džiunglės (JAV) – 10.15
 10, 12–16 d. – Ekvalaizeris (JAV) – 21.40

Redaktorė – Monika Krikštopaitė
 Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė
 Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė
 Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė
 Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čermekaitė

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išėina penktadieniais. Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“, Maironio g. 6, 01124 Vilnius. Tel.: 2613039, 2611926. El. paštas 7md@takas.lt. ISSN 1392-6462. 3 sp. l. Tiražas 900 egz. Spausdino UAB „Ukmergės spaustuė“, Vasario 16-osios g. 31, Ukmergė Remia Lietuvos kultūros taryba, Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas

